52-KITÂBU'S-SEHÂDÂT
1- "Beyyine Datâciya Âiddir" Hakkinda Gelen Nasslar Bâbi
2- Bâb: Bir Kimse Diger Bir Kimseyi Bu Âdildir Diye Tezkiye Ettigi Ve Tezkiye Edici: Biz Bundan Hayirdan Baska Birsey Bilmiyoruz, Dedigi: Yâhud Da: Ben Bunda Hayirdan Baska Birsey Bilmis Degilim Dedigi Zaman (Bu Husustaki Hüküm Nedir)?
3- Sâhidligi Yüklenme Sirasinda Saklanip Gizlenen Kimsenin Sâhidligi (Caiz Olur Mu Olmaz Mi) Babi
4- Bâb: Bir Sâhid Birseye Sâhidlik Ettigi Yâhud Birçok Sâhidler Birseye Sâhidlik Ettikleri Ve Diger Bir Cemâat De "Biz Bunu Bilmiyoruz1' Dedikleri Zaman Sâhidlik Yapanlarin Sözüyle Hükmolunur .
5- Adaletli Sâhidlerün Beyâni) Babi
6- Kaç Kisinin Tezkiye Etmesi Caiz Olur? Babi
7- Nesebler, Yaygin Süt Emme, Üstünden Zaman Geçmis Kadîm Ölüm Üzerine Sehâdet Ve Süt Emme Isinde Acele Etmeyip Teenni Ile Subûtunu Arastirmak Babi
8- Zînâ Iftirasi Yapanin, Hirsizin. Zina Edicinin Sehadetlert (Tevbelerinden Sonra Kabul Edilir Mi?) Babi
9- Bâb: Bir Kimse Zulüm Ve Haksizlik Üzerine Sâhid Yapilmak Istenildigi Zaman, Sâhidlik Etmez
10- Yalan Sâhidligi Hakkinda Söylenen Seyler (Agirlastirma Ve Tehdîdler) Babi
11- Kör Insanin Sâhid Olmasi, Tasarruflarindaki Hâli, Bir Kadinla Evlenmesi, Baskasini Evlendirmesi, Alisveris Etmesi, Müezzinlik Ve Diger Islerde Çalismasinin Kabulü Ve Seslerle Taninan Seyler Babi
12-- Kadinlarin Sâhidligi(Nin Cevazi) Babi
13- Köle Kadinlarin Ve Köle Erkeklerin Sâhidligi Babi
14- Süt Emzirici Kadinin Sâhidligi Babi
15- (Hüküm Verme Isinde) Kadinlarin Birbirlerini Tezkiye Etmeleri Babi
16- Bâb: Bir Adam Diger Bir Kimseyi Tezkiye Ettigi Zaman, Bu Tezkiye Ona Yeter
17- Medh Ve Övgüde Asiri Gitmenin Mekruh Olmasi Ve Medhedecek Kimse (Medhedilecek Kisi Hakkinda) Bilmekte Oldugu Seyleri Söylesin (Öteye Geçmesin) Babi
18- Çocuklarin Bulûga Ermelerinin Siniri Ve Sâhidliklerifnin Hükmü) Babi
19- Hakimin Ua'valiya Yfcmiln Tukuhinujiin Uincfc Da'vâciya "Senin Beyyinen Var Mi?" Diye Sormasi Babi
20- Bâb: Mallarda Da Ve Haddlerde De (Yânî Mal Da'vâlarinda.Da, Hadd Da'vâlarinda Da) Yemîn, Da'vâliya Aiddir
21- Bab
22- Bâb: Bir Kimse Diger Birisi Üzerinde Birsey Iddia Ettigi Yâhud Bir Adam Diger Bir Adama Yâhud Kendi Kadinina Zina Suçu Attigi Zaman, Bu Iddiaci Ve Suç Aticiya Beyyine Aramasi Ve Beyyine Aramak Için Beklemeye Gitmesi Lâzim Gelir
23- Ikindiden Sonra Yapilan Yemîn Babi
24- Bâb: Da'vâli, Kendisine Yemîn Etmesi Vâcib Olmus Bulundugu Herbir Yerde Yemîn Eder Ve Bir Yerden Diger Bir Yere Döndürülmez
25- Bâb: (Kendilerine Yemîn Etmeleri Vâcib Olan) Rir Topluluk Yemine Davrandiklari Zaman

(Evvelâ Hangisi Baslar)?
26- Yüce Allah'in Su Kavli Babi:
27- Bâb: Nasil Yemîn Verdirilir?
28- Da'vâlinin Yemininden Sonra Beyyine Getiren Kimsefnin Beyyinesi Kabul Edilir Mi, Edilmez Mi?) Babi
29- Va'dine Vefa Edip Yerine Getirilmesini Emreden Kimse Babi
30- Bab: Sirk Ehlinden Sâhidlik Ve Diger Seyler Istenilmez
31- Müskil Islerde Kur'a Çekme(Nîn Mesrû'lugu) Babi

Rahman ve Rahîm olan Allah'in ismiyle

52-KITÂBU'S-SEHÂDÂT

(Sehâdetler Kitabi) [1]

1- "Beyyine Datâciya Âiddir" Hakkinda Gelen Nasslar Bâbi

Çünkü bu konuda Yüce Allah'in su kavli vardir [2]:
"Ey îmân edenler, ta'yîn edilmis bir vakte kadar birbirinize borçlandiginiz zaman onu yazin. Aranizda bir yazici da dogrulukla onu yazsin. Kâtib, Allah'in kendisine ögrettigi gibi yazmaktan çekinmesin, yazsin.
Üzerinde hakk olan borçlu da yazdirsin (borcunu ikrar etsin). Rabb'i olan Allah'tan korksun, ondan hiçbirseyi eksik birakmasin. Eger üstünde hakk bulunan borçlu bir beyinsiz veya bir zaîf olur yâhud da bizzat yazdirmaya gücü yetmezse, velîsi dosdogru yazdirsin. Erkeklerinizden iki de sâhid yapin. Eger iki erkek sâhid bulunmazsa o hâlde râzî (ve dogruluguna emîn) olacaginiz sâhidlerden bir erkekle iki kadin yeter. Bu suretle kadinlardan biri unutursa öbürünün hatirlatmasi (kolay olur). Sâhidler (sehâdeti yerine getirmeye) çagirildiklari vakit kaçinmasin. Az olsun, çok olsun; onu vaydesiyle beraber yazmaktan üsenmeyin. Bu, Allah yaninda adalete daha uygun, sâhidlik için daha saglam, sübheye düsmemenize daha yakindir. Meger ki aranizda (elden ele) devredeceginiz ve pesin yaptiginiz bir ticâret olsun. O zaman bunu yazmamanizda size bir vebal yoktun Alisveris ettiginiz vakit de sâhid tutun. Yazana da, sâhidlik edene de asla zarar verilmesin. Bunu yaparsaniz o kendinize dokunacak bir fisk olur.
Allah'tan korkun. Allah size ögretiyor. Allah herseyi hakkiyle bilendir" (el-Bakara: 282).
"Ey îmân edenler, adaleti titizlikle ayakta tutan- (hâkim)lar ve Allah için sâhidlik eden (insan)lar olun.
(O hükmünüz veya sâhidliginiz) velev ki kendinizin veya ana-babalarinizin veya yakin hisimlarin aleyhinde olsun.
Isterse onlar zengin veya fakir butunsun. Çünkü Allah ikisine de sizden daha yakindir. Artik siz haktan dönerek hevâniza uymayin. Eger dilinizi egip büker veya yüz çevirirseniz, sübhe yok ki, Allah ne yaparsaniz "' hakkiyle haberdârdir" (en-Nisâ: i35) [3].

2- Bâb: Bir Kimse Diger Bir Kimseyi Bu Âdildir Diye Tezkiye Ettigi Ve Tezkiye Edici: Biz Bundan Hayirdan Baska Birsey Bilmiyoruz, Dedigi: Yâhud Da: Ben Bunda Hayirdan Baska Birsey Bilmis Degilim Dedigi Zaman (Bu Husustaki Hüküm Nedir)?

1-.....Ve el-Leys söyle dedi: Bana Yûnus el-Eylî, Ibn Sihâb'dan tahdîs etti. O söyle demistir: Bana Urve ibnu'z-Zubeyr, Ibnu'l-Müseyyeb, Alkame ibnu Vakkaas ve Ubeydullah ibnu Abdillah (bu dört râvînin hepsi) Âise hadîsinden bana haber verdiler. Bunlarin bâzisinin hadîsi bâzisini dogrulayip tasdîk etmektedir. (Âise hadîsinin bu kismi söyledir): Iftiracilar dediklerini dedikleri zaman, Rasûlul-lah, Alî'yi ve Usâme'yi yanina çagirdi. Vahiy gecikince ehli ile ayrilmasi hususunda bunlarla istisare ediyordu. Usâme'ye gelince o: Âise senin ehlindir, biz onun hakkinda hayirdan baska birsey bilmeyiz, dedi. Berîre de: Ben Âise'de ayiplayacagim bir is olarak sundan büyük birsey görmedim: Âise, küçük yasta bir kadindi. Ev halkinin hamurunu yogururken uyurdu da evin besi koyunu gelir, o hamuru yerdi, demis. Bunun üzerine Rasûlullah (mescidde bir hutbe yaparak) söyle buyurdu: "Ev halkim hakkinda bana eza eden bir sahis hakkinda, bana kim yardim eder de, benim için ondan intikaam alir? Vallahi ben ehlim hakkinda hayirdan baska birsey bilmis degilim. Bu iftiracilar o adamin ismini de zikretmislerdir ki, bu zât hakkinda da ben hayirdan baska birsey bilmiyorum..." [4]

3- Sâhidligi Yüklenme Sirasinda Saklanip Gizlenen Kimsenin Sâhidligi (Caiz Olur Mu Olmaz Mi) Babi

Sâhidligi yüklenme sirasinda gizlenmeyi (küçük sahâbîlerden olan) Amr ibnu Hureys caiz kildi ve: "Yalanci, fâcir kimseye böyle gizlenme sâhidligi yapilir" dedi [5].
es-Sa'bî, Muhammed ibn Sîrîn, Atâ ibn Ebî Rebâh, Katâde ibn Diâme: Isitmek sehâdettir, demislerdir [6]. el-Hasen el-Basrî de: Bir topluluktan bir seyi isiten kimse hâkime gelir: Onlar beni bir sey üzerine sâhid yapmadilar, fakat ben onlan söyle söyle derlerken isittim der, demistir [7].

2-..... Salim söyle dedi: Ben babam Abdullah ibnu Umer (R)'den isittirn, söyle diyordu: Rasûlullah (S) bir kerresinde Ubeyy ibn Ka'b el-Ensârî ile beraber, içinde Ibn Sayyâd'm bulundugu bir hurmaliga kasdederek gittiler. Rasûlullah onu gafil yakalamak ve Ibn Sayyâd kendilerini görmeksizin, onun husûsî hayâtini görmek; ondan birsey isitmek istiyordu. Rasûlullah onu kadîfe elbisesi içinde, yaygisi üzerinde yan yatmis bir hâlde buldu. Hirka içinde genizden gelen bir hirilti vardi. Tam bu sirada bir hurma agacinin arkasina gizlenmis bulunan Ibn Sayyâd'in annesi, Peygamber'i gördü ve hemen Ibn Sayyâd'a:
— Yâ Safi! Iste Muhammed geldi, dedi.
(Safi, Ibn Sayyâd'in adidir.) Annesinin bu sözü üzerine îbn Sayyâd hiriltisina son verip uyandi. Rasûlullah (S):
— "Su kadin oglunu o hâlde biraksaydi, o, saçma sözleriyle ve tabiî olmayan hâli ile kendinin ne oldugunu bize açiklardi" buyurdu [8].

3-.....Âise (R) söyle demistir: Rifâa el-Kurazî'nin karisi Peygamber'e geldi ve:
— Ben Rifâa'mn nikâhinda idim. O beni bosadi ve bosanmami kesinlestirdi. Ben de sonra Abdurrahmân ibnu'z-Zubeyr ile evlendim. Fakat Abdurrahmân'da bulunan erkeklik organi, ancak elbisenin saçagi gibi gevsek birseyden ibarettir, dedi.
Peygamber, kadina:
— "Sen tekrar eski kocan Rifâa'ya dönmek mi istiyorsun? Fakat ikinci kocan Abdurrahmân senin balcagizindan, sen de onun bal-cagizindan tutmadikça bu olamaz (ona varamazsin)" buyurdu.
Ebû Bekr, Peygamberdin yaninda oturmakta idi. Hâlid ibn Saîd ibni'1-Âs da kendisine izin verilmesini bekler hâlde kapida (oturmakta) bulunuyordu. Hâlid hemen Ebû Bekr'e hitaben:
— Su kadinin Peygamber'in yaninda açiktan söylemekte oldugu seyleri isitmiyor musun? dedi [9].

4- Bâb: Bir Sâhid Birseye Sâhidlik Ettigi Yâhud Birçok Sâhidler Birseye Sâhidlik Ettikleri Ve Diger Bir Cemâat De "Biz Bunu Bilmiyoruz1' Dedikleri Zaman Sâhidlik Yapanlarin Sözüyle Hükmolunur [10].

4- el-Hurneydî Abdullah bu hükme kaail oldu [11] Nitekim Peygamber'in müezzini olan Bilâl, Peygamber'in Fetih Yili'nda Ka'be'-nin içinde namaz kildigini haber verdi. Fadl ibnu Abbâs ise Peygamber'in Ka'be'nin içinde namaz kilmadigini söyledi. Insanlar Bilâl'in sehâdetini aldilar [12].
Eger iki sâhid, Fulân kimsenin Fulân kimse üzerinde bin dirhem alacagi var diye sâhidlik yaparlar, diger iki sâhid de binbesyüz dirhem alacagi var diye sâhidlik yaparlarsa, hüküm yine böyledir: Ziyâde olanla hüküm verilir [13].

5-.....Bana Abdullah ibnu Ebî Muleyke, Ukbe ibnu'l-Hâris'ten haber verdi ki, Ukbe ibnu'l-Hâris el-Kurasî (R), Ebû Ihâb ibnu Azîz'in kizi ile evlenmisti. Derken yanina bir kadin gelip:
— Ukbe'ye de, evlendigi kadina da ben süt emzirdim, dedi. Ukbe de ona:
— Senin beni emzirdigini bilmiyorum ve sen evvelce bunu bana haber de vermedin, dedi.
Ve Ukbe, Ebû Ihâb ailesine bir haberci yolladi da bu kadinin sözünden onlara sordurdu. Onlar:
— Biz o kadinin bizim kizimizi emzirdigini bilmiyoruz, dediler. Bunun üzerine Ukbe hayvanina binip Medine'ye» Peygamber'in
yanma gitti ve Peygamber'den bu vak'adaki hükmü sordu. Rasûlul-lah (S):
— "Nasil olur? Bir kerre bu söz söylenmis bulundu" buyurdu (yânî bu söz söylendigi hâlde, sen bu kadina nasil yaklasirsin? buyurdu).
Bunun üzerine Ukbe, o kadindan ayrildi ve o kadin da baska bir kocaya vardi [14]

5- Adaletli Sâhidlerün Beyâni) Babi

(Sâhidlerin adaletli olmasi sarttir) Çünkü Yüce Allah'in su âyetleri vardir: 'Ve içinizden adalet

sahibi iki kisiyi de sâhid yapin.. (et-Talâk: 2);
"Erkeklerinizden iki de sâhid yapin. Eger iki erkek bulunmazsa* o hâlde razi (ve dogruluguna emîn) olacaginiz sâhidlerden bir erkekle iki kadin (yeter)" (el-Bakara: 282) [15].

6-..... Abdullah ibn Utbe söyle demistir: Ben Umer ibnu'l- Hattâb(R)'dan isittim, o söyle diyordu: Bir takim insanlar Rasûlul-lah zamaninda vahiy ile (sirlari meydana çikar da) yakalanirlardi. Simdi ise vahiy kesilmistir. Biz simdi ancak sizleri amellerinizden bize açiklanan suçlar sebebiyle yakalariz. Böyle olunca her kim bize bir hayir hâli meydana korsa, biz onu emîn kilariz ve onu kendimize ya-kinlastinriz. Onun gizli islerinden hiçbirsey(i arastirmak) bize âid degildir. Gizli isleri hususunda onu Allah hesaba çeker. Ve her kim de bize bir kötülük ve serr ortaya koyarsa, o, gizli islerinin güzel oldugunu söylese de, biz onu bir emîn saymaz ve onu dogrulayip tasdik etmeyiz [16].

6- Kaç Kisinin Tezkiye Etmesi Caiz Olur? Babi [17]

7-.....Enes (R) söyle demistir: Peygamber'in önünden bir cenaze geçirildi. Sahâbîler bu cenazeyi hayirla övdüler. Peygamber de: "Vâcib oldu" buyurdu. Sonra baska bir cenaze daha geçirildi. Sa-hâbîler onun üzerine de serr ile konustular yâhud râvî: Bunun gayrisini söyledi, demistir. Peygamber yine: "Vâcib oWw"buyurdu. Kendisine:
— Yâ Rasûlallah! Su cenaze için "Vâcib oldu" dedin; su cCnâze için de yine "Vâcib oldu" dedin? denildi.
Rasûlullah (S):
— "Mü'mirilerden meydana gelen kavmin sehâdeli kabul edilmistir. Mü'minler Allah'in yeryüzündeki sâhidleridir" buyurdu [18].

8-.....Ebu'l-Esved söyle demistir: (Bir kerre Basra'dan) Medîne'ye geldim. O sirada Medine'de fena bir hastalik vardi. Insanlar çabuk bir ölümle ölüyorlardi. Ben Umer ibnu'l-Hattâb'm yanina otur-dum. Yanimizdan bir cenaze geçti. O cenaze hayirla anildi. Umer:
— Vâcib oldu, dedi.
Sonra diger bir cenaze daha geçirildi. O cenaze de hayirla anildi. Umer yine:
— Vâcib oldu, dedi.
Sonra üçüncü bir cenaze geçirildi. O da serr ile anildi. Umer buna da:
— Vâcib oldu, dedi. Ben:
— Ey Mü'minlerin Emîri! Ne vâcib oldu? dedim. Umer:
— Ben Peygamber(S)'m dedigi gibi söyledim: "Hangi bir müs-lümân için dört mü'min kisi hayirla sehâdet ederse, Allah o hayirla anilan kisiyi cennete girdirir". Biz Peygamber'e: Üç kisi sehâdet ederse de böyle midir? diye sorduk. O: "Üç kisi sehâdet ederse de böyledir" buyurdu. Biz: Iki kisi sehâdet ederse de böyle midir? dedik. Peygamber: "Iki kisi sehâdet ederse de böyledir" buyurdu. Bundan sonra biz Peygamber'e bir sâhidden sormadik [19]

7- Nesebler, Yaygin Süt Emme, Üstünden Zaman Geçmis Kadîm Ölüm Üzerine Sehâdet Ve Süt Emme Isinde Acele Etmeyip Teenni Ile Subûtunu Arastirmak Babi

Ve Peygamber (S):

"Beni de, Zeyneb'in babasi Ebû Seleme'yi de Suveybe Kadin emzirdi" buyurmustur [20].

9-.....Âise (R) söyle demistir: Eflah -Hicâb Âyeti'nin inmesinden sonra- benim yanima girmek için benden izin istedi. Ben ona izin vermedim. Bunun üzerine Eflah: Ben senin amcan iken benden perde arkasina mi çekiliyorsun? dedi. Ben: Bu amcalik nasil oluyor? dedim. O: Sana erkek kardesim VâiTin karisi, kardesimden dolayi meydana gelen sütü içirdi, dedi. Âise dedi ki: Ben bunu Rasülullah'a sordum. Rasûlullah: "Eflah dogru söyledi; ona yanina girmesi için izin ver!" buyurdu [21].

10-.....Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Peygamber (S) Hamza'-
mn kizi hakkinda: "O bana halâl olmaz. Nesebden dolayi haram olan, sütten dolayi da haram olur. Hamza'nin kizi, benim süt kardesim Hamza'nin kizidir" buyurdu [22].

11-.....Peygamberdin zevcesi Âise (R) söyle haber vermistir: Rasûlullah (S) Âise'nin yaninda iken, Âise, Hafsa'nin evinin önünde izin isteyen bir erkek sesi isitti. Âise dedi ki: Ben:
— Yâ Rasûlallah! Ben onu Hafsa'nin süt amcasi Fulân kimse zannediyorum, dedim.
Âise dedi ki:
— Yâ Rasûlallah! Bu senin evine girmek için izin isteyen bir adamdir, dedim.
Rasûlullah da:
— "Ben de onu Hafsa'nin süt amcasi Fulân kimse saniyorum" dedi.
Âise, Rasülullah'a hitaben:
— Âise'nin sütten dolayi amcasi olan Fulân'kimse hayâtta olsaydi, benim yanima girebilecek miydi? diye sordu.
Buna cevâb olarak Rasûlullah:
— "Evet girebilirdi. Çünkü süt, dogum ve nesebin haram kildigi her seyi haram kilar" buyurdu [23].

12-.....Âise (R) söyle demistir: Bir gün yanimda bir adam otururken Peygamber (S) içeriye girdi ve:
— "Yâ Âise! Bu zât kimdir?" dedi. Ben:
— Bu benim sütten dolayi kardesimdir, dedim. Peygamber de:
— "Süt kardeslerinizin kim oldugunu iyi düsünüp dikkat ediniz. Çünkü süt emme ancak açliktan olur" buyurdu.
Bu hadîsi Sufyân'dan rivayet etmekte Abdurrahmân ibnu Mehdî, Muhammed ibn Kesîr'e mutâbaat

etmistir [24].

8- Zînâ Iftirasi Yapanin, Hirsizin. Zina Edicinin Sehadetlert (Tevbelerinden Sonra Kabul Edilir Mi?) Babi

Ve Yüce Allah'in su kavli:
"Onlarin sâhidliklerini ebedî kabul etmeyin. Onlar /âsiklarin tâ kendileridir. Meger ki, bu hareketlerinden
sonra tevbe ve hâllerini iyilestirirler. Çünkü Allah çok magfiret edici, çok merhamet eyleyicidir" (en-Nûr: 4-5) [25].
Ve Umer (R), (birbirlerine hisim olan) Ebû Bekr Nakf ibnu'l-Hâris'e, Sibl ibn Ma'bed'e, Nâfi' Ibnu'l-Hâris'e,
Mugîre ibn Su'be'ye zina iftirasi attiklari suçu ile deynek vurma cezasi uyguladi, sonra onlarin tevbe etmelerini istedi de: Kim tevbe ederse sâhidligini kabul ederim, dedi [26].
Zina iftirasi suçundan cezaya çarpilmis kimsenin sâhidliginin kabulü hükmünü, Abdullah ibn Utbe, Umer ibn Abdilazîz [27], Saîd ibn Cubeyr, Tâvûs ibn Keysân, Mücâhid ibn Cebr, es-Sa'bî, ez-Zuhrî, Muhammed ibn Disâr, Kaadi Surayh ve Muâviye ibn Kurre caiz kilmislardir [28].
Ebu'z-Zinâd da: Medine'de bizim indimizde, zina iftiracisi, sözünden döndügü ve Rabb'inden magfiret istedigi zaman sâhidligi kabul edilir, demistir [29].
es-Sa'bî ile Katâde de: Zina iftiracisi kendini yalanladigi zaman kamçilanir ve sâhidligi kabul edilir, demislerdir [30]. Sufyân es-Sevrî de: Köle kamçilandigi, sonra âzâd edildigi zaman, sâhidligi caiz olmustur. Ceza
uygulanmis kimse, iki kisi arasinda hüküm vermesi istense de hüküm verse, bu caizdir, demistir [31].
Ve bâzi Adem ogullari da (Ebû Hanîfe'yi kasdediyor): Zina iftirasi yapanin sehâdeti (bu suçtan tevbe etse de)
caiz olmaz, dedi.
Sonra da: Nikâh iki sâhidle kiyilmadikça caiz olmaz.
(Eger zina iftirasindan dolayi) deyneklenmis iki sahidin sâhidligi ile evlense, bu nikâh caizdir (çünkü onlar sâhidligi yüklenmeye ehildirler). Eger iki kölenin sâhidligi ile evlenirse bu caiz olmaz, demistir. Ve yine bu Adem oglu: Hadd vurulanin, erkek ve disi kölenin ramazân hilâlinin görülmesi için olan sahiciliklerini (hu haber yerinde oldugu için) câîz kilmistir.
(Buhârî der ki:) Zina iftiracisinin tevbesi nasil bilinecektir? Çünkü Peygamber (S) zina ediciyi bir sene sürgün etmistir [32]. Ve yine Peygamber, Ka'b ibn Mâlik ve iki arkadasi (Hilâl ibn Umeyye, Merâre
ibnu'r-Rabî5) ile elli gece geçinceye kadar konusmaktan nehyetmistir [33].

13-.....Ibn Sihâb söyle dedi: Bana Urvetu'bnu'z-Zubeyr haber verdi ki: Bir kadin Fetih gazvesinde hirsizlik yapmisti. Akabinde bu kadin Rasûlullah'a getirildi. Sonra Rasûlullah emretti de kadinin eli kesildi. Âise dedi ki: Sonra bu kadinin tevbesi güzel oldu ve evlendi. Bu kadin bundan sonra bana gelirdi, ben de onun hacetini Ra-sûlullah'a yükseltirdim [34].

14-.... Zeyd ibn Hâlid (R): Rasûlullah (S), evlenmemis oldugu. hâlde zina eden kimse hakkinda yüz deynek vurulmasi ve bir yil gurbete gönderilmesi ile emretti, demistir [35].

9- Bâb: Bir Kimse Zulüm Ve Haksizlik Üzerine Sâhid Yapilmak Istenildigi Zaman, Sâhidlik Etmez

15-..... en-Nu'mân ibn Besîr (R) söyle demistir: Annem Ravâha kizi Amre, babam Besîr'den kendi malindan benim için bir parça hibe istedi. Evvelâ çekinmesinin ardindan babama hibe etmek fikri geldi ve bana bir hibe yapti. Annem:
— Bu hibeye sen Peygamber'i sâhid kilmadikça ben razi olmam, dedi.
Bunun üzerine babam elimden tuttu. Ben bir çocuktum. Beni Feygamber'e getirdi ve:
— Bunun anasi Ravâha kizi Amre, bu çocuk için benden hibe vermemi istedi, dedi.
Peygamber:
— "Senin bundan baska çocugun var mi?" diye sordu.
Babam:
— Evet vardir, dedi.
Nu'mân dedi ki: Ben Peygamberin Besîr'e:
— "Sen beni bir zulüm ve haksizlik üzerine sâhid yapma!" buyurdu saniyorum. es-Sa'bî'den rivayet eden Ebû Hariz: "Ben bir zulüm ve haksizlik üzerine sâhidlik yapmam" seklinde söylemistir [36].

16-.....Imrân ibn Husayn (R) söyle demistir: Peygamber (S):
"Sizin hayirli asriniz, benim içinde yasadigim zamandir. Sonra benimle yasayanlara yakin olanlardir. Daha sonra onlara yakin olanlardir" buyurdu. Imrân: Peygamber kendi asrindan sonra hayirli asir olarak iki asir mi, yoksa üç asir mi zikretti; bilmiyorum, demistir.
Peygamber (S) devamla söyle buyurdu: "Sizden sonra bir kavim gelecektir ki onlar hiyanet edecekler, kimse bunlara i'timâd etmeyecek, bunlar sehâdet etmeleri istenmeden sâhidlik edecekler; yine bunlar adak adayacaklar, fakat adaklarini yerine getirmeyecekler. Artik bunlar arasinda (tika basa yemek içmek) semizlenmek meydana çikar (yânî onlara göre hayâtin gayesi bu islerden ibaret olur)" [37].

17-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R)'dan (söyle demistir): Peygamber (S) söyle buyurdu: "Insanlarin hayirlisi benim asrim(daki sahâ-bîlerim)rfir. Sonra onlara yakin olan (tâbiî)lardir. Sonra onlara

yakin olanlardir (yânî tabiîlerin tâbi Meridir). Sonra bir takim kavimler gelir ki, onlardan herhangi birinin sehâdeti yemininin önüne, yemini de sehâdetinin önüne geçer" [38].
Ibrâhîm en-Nahaî: Biz çocuk iken velîlerimiz bizi: "Eshedu billahi" ve "Allah-ile ahdim olsun" sözlerini söyledigimizden dolayi döverlerdi, demistir [39].

10- Yalan Sâhidligi Hakkinda Söylenen Seyler (Agirlastirma Ve Tehdîdler) Babi

Çünkü Yüce Allah'in su kavli vardir:
"Onlar ki yalan sâhidlik etmezler... " (ei-Furkaan: 72>; Ve sâhidligi gizlemek ve yerine getirmekten çekinmek
hakkinda da: "Sâhidligi gizlemeyin. Kim onu gizlerse hakikat sudur ki, onun kalbi bir günahkârdir. Allah ne
yaparsaniz hakkiyle bilendir" -kavli vardir- (ei-Bakara: 283)
"Sayet egip bükerseniz..' " (en-Nisâ: 135), sâhidlikte dillerinizi egip bükerseniz; dogruyu söylemezseniz demektir [40].

18-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Peygamber'e büyük günâhlardan soruldu. Peygamber (S): "Allah'a ortak tanimak, ana-babaya ezâ etmek, (haksiz olarak) insan öldürmek, yalan sâhid-ligi yapmaktir" buyurdu.
Bu hadîsi Su'be'den rivayet etmekte Gunder, Ebû Âmir, Behz ve Abdussamed, Vehb ibn Cerîr'e mutâbaat etmislerdir [41].

19-.....Bize el-Guveyrî, Abdurrahmân ibn Ebî Bekre'den tahdîs etti. Babasi Ebû Bekre (R) söyle demistir: Peygamber (S) üç kerre:
— "Büyük günâhlarin en büyügünü size haber vereyim mi?" buyurdu.
Sahâbîler:
— Evet, haber ver yâ Rasûlallah! dediler. Rasûlullah:
— "Allah'a ortak uydurmak; ana-babaya eziyet vermek" buyurdu. Dayanmakta iken oturdu da: "Iyi dinleyin! Bir de yalan yere sâhidlik etmektir" buyurdu.
Râvî dedi ki: Rasûluîlah bu son sözü tekrar etmekte o kadar devam etti ki, nihayet biz (kendisine aciyarak) keski sussa diyorduk.
Ve îsmâîl ibnu Ibrahim söyle dedi: Bize Cuveyrî tahdîs edip söyle dedi: Bize Abdurrahmân tahdîs etti [42].

11- Kör Insanin Sâhid Olmasi, Tasarruflarindaki Hâli, Bir Kadinla Evlenmesi, Baskasini Evlendirmesi, Alisveris Etmesi, Müezzinlik Ve Diger Islerde Çalismasinin Kabulü Ve Seslerle Taninan Seyler Babi

Kaasim ibn Muhammed, el-Hasen el-Basrî, Ibn Sîrîn, ez-Zuhrî, Atâ ibn Ebî Rebâh, körün

sâhidligini caiz görmüslerdir [43].
es-Sa'bî: Kör, akledici oldugu zaman sâhidligi caiz olur, demistir. Hakem ibn Uyeyne de: Körün sâhidliginin caiz olacagi az sey vardir, demistir [44].
ez-Zuhrî de söyle demistir [45]: Düsündün mü ne dersin:
Ibn Abbâs bir sehâdet üzerine sâhidlik yapsaydi, kör olmus olmasiyle beraber sen onun sehâdetini reddeder misin? Ibn Abbâs günes battigi zaman iftar için bir adam gönderir, arastirirdi da, onun haber vermesiyle
iftar ederdi. Fecrden sorardi da kendisine Tecr dogdu" denilince iki rek'at namaz kilardi. Süleyman ibn Yesâr söyle demistir: Ben Aise'nin. yanina girmek için izin istedim. Âise sesimi tanidi da:
Yâ Süleyman, gir! Sübhesiz sen üzerinde hiçbir borç kalmamis mukâteb bir kölesin, dedi [46].
Semure ibn Cundeb de; yüzü örtülü bir kadinin sâhidligini kabul etmistir.

20-.....Âise (R) söyle demistir: Peygamber (S) mesciddeKur'ân okuyan bir adami isitti de: "Allah bu adama rahmet etsin. Muhakkak o bana su ve su sûrelerden unuttugum su su âyetleri hatirlatti" buyurdu.
Ve Abbâd ibnu Abdillah kendi rivayetinde su ziyâdeyi verdi: Âise (R) söyle demistir: Peygamber (S) benim odamda teheccüd namazi kildi. Bu sirada mescidde namaz kilmakta olan Abbâd (ibn Bisr)'in sesini isitti de:
— "Yâ Âise! Su ses Abbâd'in sesi midir?" diye sordu. Ben: :.
— Evet onun sesidir, dedim. Peygamber:
— "Yâ Allah! Abbâd'a rahmet eyle!" diye duâ etti [47].

21-.....Abdullah ibn Umer (R) söyle demistir: Peygamber (S) söyle buyurdu: "Bilâl ezani gece okur. Onun için sizler Ibnu Ümmi Mektûm ezan okuyuncaya kadar -yâhud da söyle dedi: îbnu Ümmi Mektûm'un ezanini isitinceye kadar- sahur yemeginizi yiyin için!" buyurdu.
Râvî dedi ki: Ibnu Ümmi Mektûm kör bir kimse idi. Kendisine insanlar "Sabaha girdin" deyinceye kadar, sabah ezanini okumazdi [48].

22-.....el-Misver ibn Mahreme (R) söyle demistir: Peygamberce birçok kaftanlar gelmisti. Babam Mahreme bana: Haydi birlikte Peygamber'e gidelim. Belki o kaftanlardan bize de birsey verir, dedi. Gittik. Babam kapinin önünde dikeldi de orada konustu. Peygamber de onun sesini tamdi ve disariya çikti. Peygamber'in beraberinde bir kaftan vardi ve Peygamber, babama: "Bunusenin için sakladim; bunu senin için sakladim" diyerek, babam Mahreme'ye o kaftanin güzelliklerini gösteriyordu [49].

12-- Kadinlarin Sâhidligi(Nin Cevazi) Babi

Ve Yüce Allah'in su kavli:
"Eger iki erkek bulunmazsa, o hâlde râzî (ve dogrulugundan emin) olacaginiz sâhidlerden bir erkekle iki kadin. Kadinlardan biri unutursa, biri digerine hatirlatir... " (el-Bakara: 282) [50]
.

23-.....Ebû Saîd el-Hudrî(R)'den (söyle demistir): Peygamber (S):
— "Kadinin sehâdeti erkegin sehâdetinin yarisi degil midir?" diye sordu.
Biz:
— Evet öyledir, dedik. Peygamber:
— "Iste bu aklinin eksikligindendir" buyurdu [51].

13- Köle Kadinlarin Ve Köle Erkeklerin Sâhidligi Babi

Enes: Erkek kölenin sâhidligi adaletli ve dogru oldugu zaman caizdir, demistir [52]. Erkek kölenin sâhidligini

Kaadi Surayh da caiz kilmistir [53]. Basra Kaadisi Zurâre ibnu Evfâ da bunu caiz kilmistir.
Muhammed ibn Sîrîn de: Kölenin sâhidligi caizdir, ancak kölenin, kendi efendisi lehine sâhidligi müstesnadir, demistir [54].

el-Hasen ile Ibrahim en-Nahaî, kölenin sâhidligini hakîr seylerde caiz kilmislardir [55]. Kaadi Surayh: Sizler hepiniz erkek ve disi kölelerin ogullarisiniz, demistir [56].

24-.....îbnuCureyc söyle demistir: Ben IbnEbîMuIeyke'den isittim, söyle dedi: Bana Ukbe ibnu'l-Hâris tahdîs etti, yâhud bu ha-' dîsi ben ondan isittim ki, o Ebû Ihâb'in kizi Ümmü Yahya ile evlenmis. O dedi ki: Siyah bir kadin köle geldi de (Ukbe'yi ve evlendigi kadini kasdederek): Ben sizin her ikinize de süt emzirdim, dedi. Uk-be dedi ki: Ben bu köle kadinin söyledigini Peygamber'e arzettim. Peygamber benden yüz çevirdi. Ukbe dedi ki: Ben bulundugum taraftan O'nun yüzü tarafina geçtim ve köle kadinin sözünü kendisine tekrar söyledim. Peygamber (S): "Bu nasil olur, yâhud: Evliligin devami nasil olur? Hâlbuki bu köle kadin sizin her ikinize de süt emzirdigini kesin olarak söylemistir?" buyurdu ve akabinde Ukbe'yi kadinindan nehyetti [57]

14- Süt Emzirici Kadinin Sâhidligi Babi

25-.....Ukbe söyle demistir: Ben bir kadinla evlendim. Sonra bir kadin geldi de: Ben sizin her ikinize de süt emzirmisimdir, dedi. Akabinde ben Peygamber'e geldim. Peygamber (S): "Bu söz söylendigi hâlde (evliligin devami) nasil olur? Sen kadinini kendinden birak (yâhud; bunun benzeri bir söz)" buyurdu [58].

15- (Hüküm Verme Isinde) Kadinlarin Birbirlerini Tezkiye Etmeleri Babi

26- BizeEbû'r-Rabf Süleyman ibnu Dâvûd tahdîs etti, ve hai sin ma'nâlanndan bâziszm (ve lâfizlarinin maksadlanni) bana Ahm anlatti. Ahmed söyle dedi: Bize Fulayh ibnu Süleyman, Ibnu Sih ez-Zuhrî'den; o da Urve ibnu'z-Zubeyr'den, Saîd ibnu'l-Müseyyeb'de Alkame ibnu Vakkaas el-Leysî'den, Ubeydilîah ibn Abdillah ibn t be'den; (bu dördü de) Peygamber'in zevcesi Âise'den onun bu hadî ni, yânî iftira sâhiblerinin Âise için dedikleri yalani dedikleri zamân Allah'in Âise'yi bu iftiradan temize çikarmis oldugu hadîsi tahdîs ettiler.
ez-Zuhrî söyle dedi: Ve bu râvîlerin herbiri Âise hadîsinden bir taifeyi hana tahdîs ettiler. Bunlarin bâzisi Âise hadîsini diger bâzisindan daha iyi muhafaza edici ve hadîsi aynen getirip nakletmekte daha saglam tesbît edicidir. Iste ben bu râvîlerin herbirinden, onlarin bana Âise'den tahdîs ettikleri bu hadîsi iyice belleyip muhafaza ettim. Bunlardan bâzisinin hadîsi, diger bâzisinin hadîsini tasdîk etmektedir. Bunlar kesin olarak söylediler ki, Âise (R) söyle demistir:
Rasülullah (S) sefere çikmak istedigi zaman kadinlari arasinda kur'a çeker idi.. Onlardan hangisinin kur'asi çikarsa, Rasülullah ile beraber o yola çikardi. (Huzâa'dan Musta'lik ogullari) gazasina gitmek istedigi zaman da Rasülullah kur'a çekti ve benim sehmim çikti. Rasûlullah'in beraberinde sefere çiktim.. Bu sefer, Hicâb âyeti indirildikten sonra idi. Ben mahmil içinde yükletilir ve (konak yerinde) mahmil içinde indirilirdim. Bu suretle gittik. Nihayet Rasülullah bu gazasindan ayrilip da döndügü ve Medine'ye yaklastigimizda (bir konak yerinde indi. Gecenin bir kismini orada geçirdi. Sonra) göç edilmesini i'lân etti. Hareket emrini i'lân ettikleri zaman ben kalktim ve (ihtiyâcimi yerine getirmek için yalniz- basima) ordudan ayrilip gittim. Isimi yerine getirince konak yerime geldim. Bu sirada gögsüme elimle dokundum. Birden Yemen'in göz boncugundan dizilmis ger-danligimin koptugunu anladim. Hemen geri döndüm ve gerdanligimi aradim. Fakat onu aramak beni yolculuktan alikoymustu. (Ben, ordu bir ay eglense de benim devemi, ben mahmilimde bulunmadikça sürüp gitmezler diye düsünmüstüm.) Hâlbuki yolda bana hizmet edenler gelip mahmilimi yüklemisler ve mahfemi bindigim deve üzerinde götürmüslerdi. Onlar beni mahfe içinde saniyorlarmis. O zaman kadinlar hafif hafif idiler; agir vucûdlu degillerdi. Onlari et bürümezdi. Çünkü onlar az yemek yerlerdi [59]. Bu sebebden hizmetçiler mahfeyi yüklemek üzere kaldirdiklarinda, mahfenin agirlik derecesinin farkina varmayarak yüklemisler. Ben o zaman küçük yasta bir kadindim. Bu sebeble deveyi sürüp yürümüsler. Ordu gittikten sonra ben gerdanligimi buldum. Onlarin konagina geldim; orada hiç kimse yoktu. Orada evvelce bulundugum konak yerine geldim. Onlar beni mahfilde bulamayacaklar da dönüp bana gelecekler diye düsündüm. Ben bu düsünce ile oturdugum sirada, gözlerim bana gâlib gelmis de uyuyakalmisim.

Safvân ibnu Muattal es-Sulemî sonra Zekvânî [60] (ki arkadan gelerek askerlerin biraktiklari seyleri toplamaga ve konaklama yerine götürüp sahihlerine vermeye me'mûr idi) askerin arkasindan, saba-ha yakin bulundugum yere gelmis ve uyuyan bir insan karaltisi görmüs ve benim yanima gelmis (ve beni tanimis). Bu zât beni kadinlarin perdelenmesi emrinden önce görmüstü. Safvân devesini çöktürdügü sirada "Innâ Uttâhi ve innâ ileyhi râciûn = Biz Allah'in mülküyüz ve biz ancak O'na dönücüleriz"(ei-Bakara: ise» istircâ âyetini söylemesiyle uyandim. Safvân devesinin ön ayagina basti, ben de deveye bindim. Safvân bindigim deveyi çekerek önde yürüdü. Nihayet kaafile konak

yerine istirahat ediciler olarak indikten sonra, ögle sicaginda orduya yetistik. Bu arada (hakkimda iftira ederek) helak olan helak olmus. Iftirayi ilk çikaran ve baslatan ise Selûl kadinin oglu Abdullah ibn Ubeyy olmus [61].

Medine'ye geldigimizde ben bir ay hastalandim. Insanlar iftira sahihlerinin sözlerini çogaltip yayiyorlarmis. (Ben bunlardan habersizdim.) Yalniz hastaligimda bana sübhe veren bir sey vardi: Peygam-ber'den, hasta oldugum baska zamanlarda görmekte oldugum yumusakligi, bu hastaligimda görmüyordum. Ancak yanima giriyor, selâm veriyor, sonra (adimi söylemeden) "Hastaniz nasil?" diyordu. Benim (iftiracilarin dedikleri) hiçbir seyden haberim yoktu. Nihayet iyilesme devrine girmistim.

Bir gece ben Mistah'm anasiyla ihtiyâç giderme yerlerimiz olan Menâsi' tarafina çikmistim. Biz buraya ancak geceden geceye çikardik. Bu âdet, evlerimizin yakininda halâlar edinmemizden evveldi. O zamanlar bizim hâlimiz, çöldeki eski Arablar'in (haceti gidermek için) çölde disariya çikmalarina yâhud (temizlenmek için) gezinmelerine benziyordu. Ben, Ebû Ruhm'in kizi ve Mistah'in annesi (Selmâ) ile hacet giderme yerine dogru yönelip giderken, onun ayagi çarsafina takilmis, düsmüstü. Arablar arasinda felâket zamaninda söylenmesi âdet olan "Düsmanim helak olsun" bedduasi yerine Selmâ kadin:

— Mistah helak olsun! diye ogluna beddua etti.

Ben kadina:

— Ne fena söyledin! Bedir'jJe hazir bulunan bir kisiye mi sövüyorsun? dedim.

Kadin bana:

— Hele su saf teyzeye! Sen ortada dönen iftiralari isitmedin mi? dedi ve iftira sahihlerinin sözlerini bana haber verdi.

Bu yüzden hastaligimin üstüne bir hastalik daha artti. Evime dönünce de RasûluIIah yanima geldi, selâm verdi ve:

— "Hastaniz nasildir?" diye sordu.

Ben de:

— Yâ Rasûlallah! Anam ve babamin yanina gitmek üzere bana
izin ver! dedim.

Âise: Ben bu haberi anam ve babamdan saglamca ögrenmek istiyordum, demistir.

RasûluIIah bana izin verdi. Ben de ebeveynimin yanina geldim
ve annem Ümmü Rûmân'a:

— Insanlarin konusmakta oldugu bu sözler nedir? dedim.

Anam:

— Ey kizim! Kendini üzme, sen nefsini ve sagligini düsün. Vallahi bir kadin senin gibi güzellige sâhib ve kocasinin yaninda sevimli olsun ve birçok da ortaklari bulunsun da, aleyhinde dedikoduyu çogaltmasinlar; bu pek nâdirdir, dedi.

Ben de:

— Subhânallah! Insanlar hakîkaten bu sözleri söylüyorlar mi?

Dogrusu hayret olunur, dedim.

Âise dedi ki: Ben o gece babamin evinde yattim. Sabaha kadar '• gözümün yasi dinmedi, gözüme uyku da girmedi. Sonra sabaha eristim. RasûluIIah da o sabah Alî ibn Ebî Tâlib'i,Usâme ibn Zeyd'i

yanina çagirmisti. Vahiy gecikince ehli ile ayrilmasi hususunda bunlarla istisare etmisti. Usâme, Ehlu Beyt için nefsinde bilmekte ve gönlünde beslemekte oldugu sevgiyi Rasûlullah'a tavsiye ve isaret etti de:

— Yâ Rasûlallah! Ehlin Âise hakkinda biz hayirdan baska bir sey bilmeyiz, dedi.

Alî ibn Ebî Tâlib'e gelince, o da:

— Yâ Rasûlallah! Allah sana dünyâyi dâr etmemistir. Âise'den baska kadin çoktur. Bununla beraber Âise'nin cariyesi Berîre'ye de sorunuz. O dogrusunu sana söyler, demisti.

Bunun üzerine RasûluIIah, Berîre'yi çagirip:

— "Yâ Berîre! Sen hanimin Âise'de sana sübhe veren bîr hâl gördün mü?" diye sordu, Berîre de:

— Hayir görmedim. Seni hakk Peygamber olarak gönderen Allah'a yemîn ederim ki, ben hanim efendimden asla ayip olarak çikmis sundan büyük birsey görmedim: Âise küçük yasta bir kadindi. Hamur yogururken uyurdu da evin besi koyunu gelir, hamuru yerdi, demis [62].

Bunun üzerine Rasûlullah o günü mesddde ayaga kalkip bir hutbe yapti da bu iftirayi en evvel ortaya atan Abdullah ibn Ubeyy ibn Se-IûTden dolayi söz söylemekte ma'ziretli tutulmasini isteyerek:

— "Ehlim hakkinda bana eziyet veren bir sahis hakkinda bana kim yardim eder de benim için ondan inîikaam alir? Vallahi ben, ehlim hakkinda hayirdan baska birsey bilmis degilim. Bu iftiracilar bir adamin da ismini ortaya koydular ki, bu zât hakkinda da ben hayirdan baska birsey bilmiyorum. Bu (faziletli) kimse simdiye kadar ehlimin yanma girmemistir, ancak benimle beraber girmistir!" buyurmustu.

Bunun üzerine (Evs kabilesinin baskani) Sa'd ibn Muâz ayaga kalkti da:

— Yâ Rasûlallah! Vallahi sana ben yardim edecegim. Eger bu (iftirayi çikaran) Evs'ten ise, biz onun boynunu vururuz. Eger Haz-rec kardeslerimizden ise, ne yapmak lazimsa Sen emredersin, biz de emrini yerine getiririz, demis.

Bu defa da (Hazrec'den) Sa'd ibn Ubâde ayaga kalkmis. Bu da Hazrec kabilesinin büyügü idi. Ve bu vak'adan evvel sâlih bir kimse idi. Fakat bu defa kabile hamiyyeti ve kiskançligi ile Sa'd ibn Mu-âz'a karsi:

— Sen yalan söylüyorsun. Allah'in ebedîligine yemîn ediyorum ki, sen onu (Abdullah ibn Ubeyy'i) öldüremezsin ve öldürmeye muktedir degilsin, demis.

Bu defa da (Eshelî ve Evsî) Useyd ibnu'l-Hudayr ayaga kalkarak Sa'd ibn Ubâde'ye karsi:

— Allah'in bekaa ve ebediyetine yemîn ederim ki, sen yalan söylüyorsun. Vallahi biz elbette onu öldürürüz. Sen muhakkak münafiksin ki, münafiklar hesabina bizimle mücâdele ediyorsun! diye mukaabele etmis.

Bu suretle Evs ve Hazrec kabileleri ayaklanmislar. Hattâ birbirleriyle muharebe etmeye kasdetmisler. Rasûlullah ise henüz minber üzerinde bulunuyormus. Hemen minberden inmis ve bunlari sükûnete kavusturuncaya kadar onlara yumusaklikla davranmis, kendisi de baska birsey söylemeyip, sükût etmis.

(Bana gelince): Ben, o gün agladim. Ne gözümün yasi dindi, ne gözüme uyku girdi. Sabahleyin babam ve anam yanima geldiler. Ben bu suretle iki gece, bir gün agladim. Hattâ aglamaktan cigerim parçalanacak sandim.

Âise dedi ki: Bir ara ebeveynim yanimda oturduklari, ben de aglamakta bulundugum sirada

Ensâr'dan bir kadin izin istemisti, ben de izin vermistim. O da oturup benimle agliyordu. Biz bu vaziyette iken ansizin Rasûlullah içeriye girdi. (Yanima) oturdu. Hâlbuki Rasûlullah bundan evvel hakkimda dedikodu basladigi günden beri yanimda oturmamisti. Ve Rasûlullah bir ay bekledigi hâlde kendisine hakkimda birsey vahyolunmamisti.

Âise devamla söyle demistir: Rasûlullah Sehâdet Kelimesi'ni söyledi, sonra (iftiracilarin iftirasindan kinaye olarak):

— "Yâ Âise! Hakkinda bana söyle söyle sözler eristi. Eger sen bu isnâdlardan beri isen, yakinda Allah seni temize çikarir. Yok eger böyle bir günâha yaklastinsa Allah'tan magfiret dile ve Allah'a îev-be et. Çünkü kul, günâhim i'tirâfve sonra tevbe edince Allah da ona afv ile muamele buyurur" dedi.

Âise devamla dedi ki: Rasûlullah bu hitabesini bitirince (musibetin ifrat harâretiyle) gözümün yasi kesildi. Nihayet gözyasindan bir damla bulamiyordum. Hemen babama:

— Rasûlullah'm söyledigi söze benim tarafimdan cevâb ver!

dedim.

Babam:

— Vallahi kizim, Rasûlullah'a ne diyecegimi bilmiyorum, dedi.

Sonra anama:

— Rasûlullah'm söyledigi söze benim tarafimdan cevâb ver!

dedim. O da:

— Vallahi ben de Rasûlullah'a ne diyecegimi bilmiyorum, dedi.

Âise devamla dedi ki: Ben de küçük yasta bir kadindim. Kur'-ân'dan çok bir kismini (ezberden) okuyamiyordum- Bu sebebden ben söyle dedim:

— Vallahi ben bildim ki, siz insanlarin dedikodusunu isittiniz; o sizin nefsinizde yerlesti ve siz bu söze inanip tasdik ettiniz. Imdi ben size: "Ben berî'im" desem -Allah benim muhakkak beri oldu-gumu bilmektedir-, benim bu sözümü tasdik etmezsiniz. Eger ben size bir is i'tirâf etsem -Allah kesin surette benim beri oldugumu biliyor-, Siz muhakkak beni tasdik edersiniz. Vallahi bu vaziyette benim ve Sizin için bir mesel bulamiyorum; ancak Yûsuf Peygamber'in babasi Ya'kûb aleyhi's-selâmi örnek buluyorum. Yûsuf'un kardesleri, Yûsuf'un gömlegi üzerinde yalan bir kan lekesi getirdikleri zaman, Ya'kûb, ogullarina: "Fe sabrun cemîlun. Vallâhu'l-mute'ânu ala matasifûn = Hayir, nefisleriniz sizi aldatip (böyle büyük) bir ise sürüklemis. Artik (bana düsen) güzel bir sabirdir. Sizin su anlatisiniza karsi yardimina siginilacak ise, ancak Allah'tir" (Yûsuf: 18) demisti.

Ben bu sözü söyledim. Sonra yatagima dogru uzandim. Ben yalniz Allah'in beni temize çikarmasini umar dururdum. Lâkin vallahi hakkimda okunur bir vahiy indirmesini hiç düsünmezdim ve ben, bana âid bir mes'ele için Kur'ân diliyle kelâm edilmesinden elbette çok ha-kîr bulunuyordum. Fakat sunu muhakkak surette umardim ki: Ra-sûlullah uykusunda bir ru'yâ görsün de Allah beni o ru'yâ ile temize çikarsin! Vallahi Rasûlullah yerinden kalkmamisti ve oradakilerden hiçbiri odadan çikmamisti. Nihayet Rasûlullah üzerine vahiy indirildi ve O'nu vahyin agirlik ve siddetinden terlemek gibi vahiy eserleri kapladi. Hattâ O'ndan vahiy esnasinda kis günleri bile inci tanesi gibi ter dökülürdü. Rasûlullah'tan vahiy eserleri gidince, O sevincinden gülüyordu. Ve bana ilk söyledigi söz su oldu:

— "Yâ Âise! Allah 'a hamd et! Allah seni (iftiracilarin isnadindan) kat'î surette temize çikardi".

Bunun üzerine anam bana:

— Kizim kalk da Rasûlullah'a tesekkür et! dedi. Ben:
— Hayir, ben O'na kalkmam. Ben yalniz Allah'a hamd ederim, dedim.
Iste Yüce Allah! (Benim berâetim-hakkinda) su âyetleri indirdi: ' 'O uydurma haberi getirenler içinizden bir zümredir. Onu sizin için bir serr sanmayin. BiVakis o sizin için bir hayirdir. Onlardan herkese kazandigi günâh vardir. Onlardan günâhin büyügünü üzerine alan o adama da büyük bir azâb vardir. Ne vardi onu isittiginiz vakit erkek mü 'minlerle kadin mü 'minler kendi kendilerine güzel zann etselerdi de; 'Bu açik bir iftiradir' deselerdi ya! Ona dört sâhid getirselerdi ya! Madem ki bu sâhidleri getiremediler, o hâlde onlar Allah indinde yalancilardan ibarettirler. Eger dünyâda ve âhirette Allah'in fadli ve rahmeti üstünüzde olmasaydi, içine daldiginiz bu yaygaradan dolayi sizi herhalde büyük bir azâb çarpardi. O zaman siz o iftirayi dillerinizle birbirinize yetistiriyordunuz. Hiçbir bilginiz olmayan seyi agizlarinizla söylüyordunuz ve bunu kolay saniyordunuz. Hâlbuki bu Allah yaninda büyük bir vebaldir. Onu isittiginiz vakit: 'Bunu söylemek bize yakismaz; hâsâ bu büyük bir bühtandir* deseydiniz ya! Eger siz imân eden kimseler iseniz, böyle birseye hayâtta bulundugunuz müddetçe bir daha dönmeyesiniz diye Allah size ögüd veriyor. Ve sizin için âyetlerini açik açik bildiriyor. Allah hakkiyle bilen, tam hüküm ve hikmet sahibidir. Kötü sözlerin îmân edenlerin içinde yayilip duyulmasini arzu edenler, dünyâda da âhirette de onlar için pek elemli bir azâb vardir. Allah bilir, siz bilmezsiniz. Ya üzerinizde Allah'in fadli ve rahmeti olmasaydi, ya hakikat Allah çok re'fetli, çok merhametli olmasaydi (hâliniz nereye varirdi)? Ey îmân edenler! Seytânin adimlari ardinca gitmeyin. Kim seytânin adimlarina uyarsa sübhesiz ki o, kötülügü ve mesru11 olmayani emreder. Eger üzerinizde A ilah 'in fadli ve rahmeti olmasaydi, içinizden hiçbiriniz ebedî temize çikamazdi. Ancak Allah 'tir ki kimi dilerse temize çikarir. Allah hakkiyle isiten, hakkiyle bilendir"^ Nün ii 21).
Allah bu âyetleri benim berâetim hakkinda indirince babam Ebû Bekr, hisimligindan ve fakirliginden dolayi infâk etmekte bulundugu Mistah ibn Usâse için:
— Kizim Âise'ye bu iftirayi söyledikten sonra vallahi ben de Mis-tah'a birsey vermem! diye yemîn etti.
Bunun üzerine Yüce Allah:
' 'Sizden fazilet ve servet sahibi olanlar, hisimlarina, yoksullara, Allah yolunda hicret edenlere vermelerinde kusur etmesin, afvetsin; aldiris etmesin. Allah'in size magfiret etmesini arzu etmez misiniz? Allah çok magfiret edici, çok merhamet eyleyicidir" (en-Nûn 22) âyetini indirdi.
Bu âyetin inmesi üzerine Ebû Bekr:
— Vallahi ben, Allah'in beni magfiret etmesini muhakkak severim, dedi ve Mistah'a veregeldigi nafakayi vermeye döndü.
Rasûlullah, Zeyneb bintu Cahs'a da benim hâlimden sorup:
— "Yâ Zeyneb! Âise hakkinda ne bildin ve ne gördün?" demisti. Zeyneb de: •
— Yâ Rasûlullah! Ben kulagimi, gözümü isitmedigim, görmedigim seyden muhafaza ederim. Vallahi ben Âise hakkinda hayirdan baska birsey bilmem, diye güzel sehâdet etmistir.
Bu hususta Âise: Zeyneb (Peygamber'in kadinlari arasinda güzelligi ve Peygamber'in yanindaki mevkii bakimindan) bana rekaa-bet eden bir kadindi. Fakat Allah onu takvasi sebebiyle (iftiracilara katilmaktan) korudu, demistir [63].
Buhârî'nin seyhi olan Ebu'r-Rabî' Süleyman söyle dedi: Bize Fulayh, Hisâm ibn Urve'den; o da

Urve'den; o da Âise'den ve Abdullah ibnu'z-Zubeyr'den, Fulayh'm Zuhrî'den rivayet ettigi hadîsin benzerini tahdîs etti.
H yine Ebu'r-Rabî' söyle dedi: Ve bize Fulayh, Rabîa ibn Ebî Abdirrahmân'dan ve Yahya ibn Saîd'den; o da el-Kaasim ibn Mu-hammed ibn Ebî Bekr'den bunun benzeri olan hadîsi tahdîs etti (Yâ-nî Fulayh bu hadîsi su dört kisiden rivayet etmistir) [64].

16- Bâb: Bir Adam Diger Bir Kimseyi Tezkiye Ettigi Zaman, Bu Tezkiye Ona Yeter

Ve Ebû Cemile Suneyn söyle demistir: Ben bir çocuk bulmustum. Umer beni görünce "Asâ'l-güveyru ebûsen" meselini söyledi. Sanki o bununla bu zina çocugu benim sulbî çocugum imis de nafaka istiyormusum diye, beni ittihâm ediyordu. Isbilir ; adamim:
Hayir Ebû Cemile iyi bir kimsedir, dedi.
(Umer,. arife: Madem ki iyi bir kisidir, haydi git. O buluntu çocugun nafakasi bize âiddir, dedi [65].

27-.....Abdurrahrnân ibn Ebî Bekre'den babasi. Ebû Bekre ,(R) söyle demistir; Peyamber'in huzurunda bir kimse diger bir kimseyi övdü. Bunun üzerine Peygamber (S) birkaç kerre: "Yazik olsun sana! Sen arkadasinin boynunu kestin, sen arkadasinin boynunu kestin" buyurdu. Sonra da: "Sizden her kim (dîn) kardesini çaresiz medhedici mevkiinde bulunuyorsa: Fulân kimseyi (görünüsüyle) iyi sanirim. Onun hesaba çekicisi Allah'tir. Ben, Allah'a karsi kimseyi (sîretiyle) tezkiye edemem. Onu söyle söyle kimse zannederim, desin! Bunu da (hakîkaten) o kimseyi bu suretle biliyorsa öyle söylesin" buyurdu [66].

17- Medh Ve Övgüde Asiri Gitmenin Mekruh Olmasi Ve Medhedecek Kimse (Medhedilecek Kisi Hakkinda) Bilmekte Oldugu Seyleri Söylesin (Öteye Geçmesin) Babi

28-.....Ebû Mûsâ (R) söyle demistir: Peygamber (S) bir kimsenin diger bir kimseyi övdügünü ve onu medihde ileri gittigini isitti de: "Siz o adami (aldatip) öldürdünüz"; yâhud: "(Onu sisirerek) adamin arkasini yardiniz!" buyurdu [67].

18- Çocuklarin Bulûga Ermelerinin Siniri Ve Sâhidliklerifnin Hükmü) Babi

Ve Yüce Allah'in su kavli:
"Sizden olan çocuklar bulûg çagina ulastigi zaman, kendilerinden evvelkilerin izin istedigi gibi izin istesinler... " (en nûf: 59) [68]; ve Mugîre: Ben oniki yasinda iken ihtilâm oldum, demistir [69].
Kadinlarin bulûgu ise hayz iledir. Çünkü bu konuda Aziz ve Celîl Allah'in su kavli vardir:
"Kadinlariniz içinden artik âdetten kesilmis olanlarla henüz âdetini görmemis bulunanlarin iddetin)de eger
sübhe ederseniz, onlarin iddeti üç aydir. Yüklü kadinlarin iddetleri ise, yüklerini koymalari (ile

biter)"
(et-Talâk: 4) [70].
Ve Hasen ibn Salih söyle demistir: Komsumuz bir kadina eristim. O yirmibir yasinda nine olmustu [71].

29-.....Bana Nâfi' tahdîs edip söyle dedi: Bana Ibn Umer (R) söyle tahdîs etti, demistir: Rasûlullâh (S) Uhud günü (3. hicret yilinin Sevvâl'inde) ondört yasinda bulunan Abdullah ibn Umer'i gözden geçirdi de (ben Ibn Umer'e küçüktür diye harbe katilmaya) izin vermedi. Sonra Hendek günü beni gözden geçirdi. O sirada ben on-bes yasinda idim. Bu defa bana izin verdi.
Nâfi' söyle demistir: Ben bir kerre Halifeligi zamaninda Umer ibn Abdilazîz'in yanina geldim. Bu Ibn Umer hadîsini kendisine tahdîs ettim. O bana: "Bu onbes yas büyükle küçük arasinda bir sinir-dir. Küçük yasin nihayeti, bulûgun baslangicidir" dedi. Ve bütün vilâyetlerdeki vâlîlerine onbes yasma ulasanlara vazife ve maas tah-sîs etmeleri emrini yazdi [72]

30-......Ebû Saîd el-Hudrî (R) su hadîsi Peygamber'e ulastiriyordu: Peygamber (S): "Her balig olan kimseye cumua günü yikanmak vâcibdir" buyurmustur [73]

19- Hakimin Ua'valiya Yfcmiln Tukuhinujiin Uincfc Da'vâciya "Senin Beyyinen Var Mi?" Diye Sormasi Babi

31-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R) bir mecliste: Rasûlullah (S):
— "Her kim müslümân bir kimsenin malini koparmak için yemininde yalanci olarak yemîn ederse, kiyamet gününde o kimse Allah'in öfkesine ugrayarak Allah'a kavusur" buyurdu, dedi.
Ibn Mes'ûd söyle dedi: Bu sirada meclise el-Es'as ibnu Kays geldi de:
— Vallahi bu benim hakkimda söylenmistir. Söyle ki: Benimle Yahûdîler'den bir adam arasinda (Yemen'de) bir arazî vardi. O benim hakkimi inkâr etti. Ben de bu adami Peygamberdin yanma getirdim. Rasûlullah (S) bana hitâb ederek: "Senin beyyinen var mi?" diye sordu.
Es'as dedi ki: Ben:
— Hayir (benim beyyinem yoktur), dedim.
Es'as dedi ki: Bunun üzerine Rasûlullah o Yahudi'ye hitaben:
— "Sen yemîn et!" buyurdu. Es'as dedi ki: Ben:
— Yâ Rasûlallah! Ona yemîn et dedigin takdirde bu Yahûdî yemîn eder ve benim malimi alip götürür, dedim.
Es'as dedi ki: Iste bunun akabinde Yüce Allah su âyeti indirdi: "Hakikat Allah'a olan ahidlerine ve yeminlerine bedel az bir bahâyi (hasîs bir menfaati) satin alanlar! Iste onlar: Onlar için âhirette hiç-bir nasîb yoktur. Allah kiyamet günü onlarla konusmaz, onlara baknaz, onlari temize çikarmaz. Onlar için pek acikli bir azâb vardir (Alû Imrân: 77) [74].

20- Bâb: Mallarda Da Ve Haddlerde De (Yânî Mal Da'vâlarinda.Da, Hadd Da'vâlarinda Da)

Yemîn, Da'vâliya Aiddir

Ve Peygamber (S) da'vâciya:
(Senin da'vâni isbât edecek) senin iki sahidindir yâhud (da'vâliyi temize çikaracak) onun yemîn etmesidir"
buyurmustur [75].
Ve Kutebetu'bnu Saîd söyle dedi: Bize Sufyân ibn Uyeyne, Abdullah ibn Subrume(öl. 144)'den tahdîs etti. O söyle demistir: (Me-dîne Kaadisi olan) Ebu'z-Zinâd benimle sahidin sehâdeti ve da'vâcimn yemîni(nin cevazi sözü) hakkinda konustu. Ben Ebu'z-Zinâd'a karsi hüccet getirici olarak: Yüce Allah: "Erkeklerinizden iki sâhidyapin. Eger iki erkek bulunmazsa o hâlde razi olacaginiz sâhidierden bir erkekle iki kadin. (Bu suretle) kadinlardan biri unutursa, onlardan biri öbürüne hatirlatir" (ei-Bakara: 282) buyurdu, dedim ve: Sahidin sehâdeti ve da'vâcimn yemini ile yetinildigi zaman, iki kadindan birinin digerine hatirlatmasina ihtiyâç olmaz. Bu kadinin digerine hatirlatmasi ile ne yapiliyor idi? [76].

32-.....îbn Ebî Muleyke: Ibnu Abbâs (bana): Peygamber (S) yenimin müddeâ aleyhe üzerine, yâni da'vâliya âid olmasiyle hükmetti, i diye yazdi demistir [77].

21- Bab [78]

33-..... Ebû Vâil Sakîk ibn Seleme söyle demistir: Abdullah ibn Mes'ûd: "Her kim bir yemin eder ve bu yemini ile baskasina âid bir mala hakk kazanirsa, Allah kendisine öfkeli oldugu hâlde Allah'a kavusur" hadîsini söyledi. Sonra Aziz ve Celîl olan Allah bunun tasdiki olarak: "Hakikat, Allah'a olan ahidlerine ve yeminlerine bedel az bir bahâyi satin alanlart iste onlar: Onlar için âhirette hiçbir nasîb yoktur. Allah kiyamet günü onlarla konusmaz, onlara bakmaz, onlari temize çikarmaz. Onlar için pek elemli bir azâb vardir" (Âiu im-râm 77) âyetini indirdi, dedi. Sonra oturdugu yerden bizim yanimiza Es'as ibn Kays çikip geldi ve:
— Ebû Abdirrahmân (ibn Mes'ûd) sizlere ne tahdîs ediyor? diye sordu.
Biz de ona Ibn Mes'ûd'un bize söyledigi hadîsi söyledik. Bunun üzerine Es'as sunlari söyledi:
— Ibn Mes'ûd dogru söyledi: Bu âyet, muhakkak ki benim hak-kimda indirildi. Söyle ki: Benimle baska bir adam arasinda bir sey hususunda bir çekisme vardi. Biz da'vâmizi Rasûlullah'a götürdük. Rasûlullah (S): (r(Senin üzerine) senin iki sahidin, yâhud (onun üzerine) kendi yemini düser" buyurdu. Ben de Rasûlullah'a: Hasmim olan zât yeminin ehemmiyetine aldirmayarak yemîn eder oldugu zaman? dedim. Bunun üzerine-Peygamber (S): "Herkim bir yemin eder ve o yemininde yalanci oldugu hâlde bir mali almaya hakk kazanirsa, o kimse Allah'a, kendisine öfkeli oldugu hâlde kavusur" buyurdu. Sonra Allah bunun tasdiki olmak üzere o âyeti indirdi. Sonra Peygamber bu Âlu Imrân: 77. âyetini okudu [79].

22- Bâb: Bir Kimse Diger Birisi Üzerinde Birsey Iddia Ettigi Yâhud Bir Adam Diger Bir

Adama Yâhud Kendi Kadinina Zina Suçu Attigi Zaman, Bu Iddiaci Ve Suç Aticiya Beyyine Aramasi Ve Beyyine Aramak Için Beklemeye Gitmesi Lâzim Gelir

34-.....Bize îkrime, Ibn Abbâs(R)'tan tahdîs etti ki, Hilâl ibn Umeyye, Peygamberin huzurunda kendi karisina Serîk ibn Sehmâ ile zina etti dedi de, karisi üzerine zina suçu atti. Peygamber (S) hemen Hilâl'e hitaben:
— "Sana (dört sâhidlik) beyyine lâzimdir, yâhud (beyyine getirmedigin takdirde) sirtinda hadd cezasi vardir" buyurdu.
Bunun üzerine Hilâl:
— Yâ Rasûlallah! Bizden herhangi birimiz kendi karisinin üstünde bir erkek gördügü zaman beyyine, yânî sâhid aramaga mi gidecek? (Sâhid getirinceye kadar o kimse isini bitirip savusmaz mi?) diye i'tirâz etti.
Rasûlullah da:
— "Sen sâhidlerini hazirla, yoksa sirtinda (seksen- deynek olan) zina iftirasi atma cezasi vardir" demeye devam etti.
Ve Ibnu Abbâs, (tamâmi Nûr Sûresi'nin tefsirinde gelecek olan) bu Liân Hadîsi'ni zikretti [80].

23- Ikindiden Sonra Yapilan Yemîn Babi

35-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Üç (sahis vardir ki) Allah kiyamet gününde onlarla konusmaz, onlara bakmaz, onlari temizlemez ve onlar için elemli bir azâb da vardir: Biri ki, onun yol üstünde (ihtiyâcindan) fazla suyu bulunur da yolculari ondan men' eder. ikincisi ki, o da devlet baskanina yalniz dünyâ metâ'i için (itaat etmeye) bey'at eder; devlet baskani onun istemekte oldugu dünyaligi verirse ona yaptigi itaat bey 'atina vefa eder, vermezse ahdine vefa etmez- Üçüncü kimse sudur: Malini ikindiden sonra pazara çikarir da: Allah'a yemin ederim ki ben bu mala muhakkak söyle söyle para vermisimdir, seklinde yemin ederek bir müsteri ile pazarliga girisir. Müsteri de bunu dogru sanarak o fiatla mali satin alir'* [81].

24- Bâb: Da'vâli, Kendisine Yemîn Etmesi Vâcib Olmus Bulundugu Herbir Yerde Yemîn Eder Ve Bir Yerden Diger Bir Yere Döndürülmez

Medine Vâlîsi Mervân: Zeyd ibn Sabit üzerine minber üstünde yemîn etmekle hükmetti. Zeyd de: Ben onun
için bulundugum yerde yemîn ederim, dedi ve yemîn etmeye basladi; minber üstünde yemîn etmeyi kabul etmedi. Mervân da Zeyd'in bu hâlinden hayret etmeye basladi [82]. Ve Peygamber (S), Es'as ibn Kays'a:
"Senin üzerine iki sahidin yâhud hasmin üzerine ise onun yemini düser" buyurdu da, bir mekâni birakip diger bir mekâni tahsîs ve ta'yîn etmedi [83].

36-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R)'dan: Peygamber (S): "Her kim yemini ile bir mali kesip almak için yalan bir yemîn ile yemin ederse, Allah'a, kendisine öfkeli oldugu hâlde kavusur" buyurmustur " [84]

25- Bâb: (Kendilerine Yemîn Etmeleri Vâcib Olan) Rir Topluluk Yemine Davrandiklari Zaman (Evvelâ Hangisi Baslar)? [85]

37-.....Bize Ma'mer ibn Râsid,Hemmâm'dan; o da Ebû Hureyre (R)'den haber verdi ki: Peygamber (S) bir cemâate yemîn teklif etmisti de hepsi birden çabuklukla yemîn etmeye davranmislardi. Bunun üzerine Peygamber, hangilerinin (digerlerinden önce) yemîn edecegi hususunda kur'a atmalarim emretmistir [86].

26- Yüce Allah'in Su Kavli Babi:

'Hakikat, Allah 'a olan ahidlerine ve yeminlerine bedel az bir bahâyi satin alanlar.., " (âiu imrân: 77)

38-.....Bana Ibrâhîm Ebû îsmâîl es-Seksekî tahdîs etti. O, Abdullah ibn Ebî Evfâ(R)'dan söyle derken isitmistir: Bir kimse çarsida metâ'ini satmaya arzetti (ve malina bir alici çikti. Pazarlik esnasinda) satici müsterisine Allah adiyle yemîn etti de, müsterinin vermedigi fiati, muhakkak kendisinin o mali alirken vermis oldugunu söyledi. Iste (bu gibi yemînler üzerine) "Hakikat, Allah'a olan ahidlerine ve yeminlerine karsilik az bir bahâyi satin alanlar..." (Âiu imrân: 77) âyeti indi.
Geçen sened ile Abdullah ibn Ebî Evfâ (R): "en-Nâcisu", ribâ yiyicisi ve hâin'dir, demistir [87].

39-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R)'dan (söyle demistir): Peygamber (S) söyle buyurdu; "Her kim bir insanin (yâhud dîn kardesinin demistir) malini kesip almak için yalanci olarak bir yemîn üzerine yemin ederse, Allah'a, Allah ona öfkelenmis oldugu hâlde kavusur". Ve Allah, Kur'ân'da bunun tasdikini indirdi: "Hakikat, Allah 'a olan ahidlerine ve yeminlerine bedel az bir bahâyi satin alanlar... "(Âiu lmrân: 77).
(Râvî Ebû Vâil dedi ki): Bana el-Es'as kavustu da: Abdullah ibn Mes'ûd bu gün size ne tahdîs etti? dedi. Ben de: Su ve su hadîsleri söyledi, dedim. el-Es'as: Bu (Âiu imrân: 77) âyeti benim hakkimda indirildi, dedi [88].

27- Bâb: Nasil Yemîn Verdirilir? [89]

Yüce Allah: "Size gelirler, gönlünüzü hos etmek için Allah'a yemin ederler..." <et-Tevbe: 62), Ve Azîz-Celîl
Allah'in su kavli: "Sonra: Biz iyilikten ve ara bulmaktan baska bir sey arzu etmedik, diye Allah'a and ederek sana geldiler" (en-Nisâ: 62) [90].

"Billahi, Tallahi, Vallahi" denilir [91]. Peygamber (S): "Ve bir kimse de sudur ki, ikindiden sonra yalanci olarak Allah'a and eder" [92]. Ve Allah'tan baskasi ile yemîn verdirilmez [93].

40-.....Mâlik ibn Ebî Âmir, Talha ibn Ubeydillah'tan isitmistir; o söyle diyordu: Bir kimse Rasûlullah'a geldi. Bir de gördük ki, o Rasûlullah'a Islâm'in ne oldugunu soruyor. Bu suâle karsi Rasû-lullah (S):
— "Bir gün ve bir gece içinde bes namaz" buyurdu. O zât:
— Üzerimde bu namazlardan baskasi olacak mi? dedi. Rasûlullah:
— "Hayir, ancak kendiliginden kilarsin*" buyurdu. Ondan sonra Rasûlullah:
— "Bir de ramazân orucu1' buyurdu. O zât:
— Üzerimde bundan baskasi da olacak mi? dedi. Rasûlullah:
— "Hayir, ancak kendiliginden tutarsin1' buyurdu. Talha dedi ki: Rasûlullah zekâti da ona söyledi. O zât yi
— Üzerimde bundan baskasi da olacak mi? diye sordu. Rasûlullah yine:
— "Hayir, kendiliginden verebilirsin" buyurdu. Bunun üzerine o zât:
— Vallahi bunun üzerine artirmam da, eksiltmem de, diyerek arkasina dönüp gitti.
(Bunu duyunca) Rasûlullah (S):
— "Eger dogru söylüyorsa felah buldu gitti" buyurdu [94].

41-.....Nâfi', Abdullah(R)'tan zikretti ki, Peygamber (S): "Yemin edecek olan kimse Allah 'a yemîn etsin yâhud sussun" buyurmustur [95].

28- Da'vâlinin Yemininden Sonra Beyyine Getiren Kimsefnin Beyyinesi Kabul Edilir Mi, Edilmez Mi?) Babi [96]

Ve Peygamber (S): "Belki sizden bâzimi (haksizken) hüccetini digerinden daha düzgün söyler, ben de onun
lehine hükmedebilirim../' buyurdu [97]
Tâvûs ibn Keysân, Ibrâhîm en-Nahaî ve Kaadi Surayh de: Adil ve razi kilici beyyine, yalan yeminden haklidir, demislerdir [98].

42-.....Peygamber'in zevcesi Ümmü Seleme (R)'den: Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Sizler bana çekismenizi arzedip muhakeme oluyorsunuz. Belki sizin bâziniz (haksizken) hüccetini digerinden daha düzgün ifâde eder (ben de onun lehine hükmedebilirim). Bu se-beble ben kimin lehine onun sözüne tutunarak kardesinin hakkindan birsey hükmetmis isem, ben ona ancak atesten bir parça kesmisim-dir. Sakin o (hükmümle kestigim) bu parçayi almasin"[99].

29- Va'dine Vefa Edip Yerine Getirilmesini Emreden Kimse Babi

Ve el-Hasen bu va'di infaz etme fiilini yapmistir. ' Azîz ve Celîl olan Allah da kendi Kitâb'inda Ismail'i
zikredip: "Çünkü o sözünde sâdikti" (Meryem: 54) buyurmustur.
Küfe Kaadisi ibnu'1-Esa', va*din infaz edilmesi ile hükmetti de, kendisi bu hükmünün SemureMen oldugunu söyledi [100]. Misver ibn Mahreme de söyle demistir: Ben
Peygamber(S)*den isittim. Peygamber bir yakinim (yânî kizi Zeyneb'in kocasi olan Ebu*l-Âs'i) zikretti de:
"O bana va'd etti de, bana olan va'dine vefa etti" buyurdu [101].
Ebû Abdillah Buhârî dedi ki: Ben Ishâk ibn Ibrahim'i gördüm. O Ibn Esva'in (Semure'den rivayet ettigi) hadîsi ile va'din infazinin vucûbuna hüccet getiriyordu.

43-.....Abdullah ibn Abbâs (R) haber yerip söyle demistir: Bana Ebû Sufyân söyle haber verdi: Hirakliyus Ebû Sufyân'a: Ben sana Muhammed ne emrediyor? diye sordum. Sen O'nun namaz kilmakla, dogru olmakla, iffetli olmakla, ahde vefa etmekle, emâneti yerine edâ etmekle emrediyor oldugunu söyledin, dedi ve: "Iste bunlar peygamber sifatidir" diye ilâve etti [102].

44-.....Ebû Hureyre (R)'den (söyle demistir): Rasûlullah (S):
"Münâfikin alâmeti üçtür; Söz söyledigi zaman yalan söyler; kendisine birsey emniyet edildigi zaman hiyanet eder; va "d ettigi zaman sözünde durmaz" buyurmustur [103].

45-.....Câbir ibn Abdillah (R) söyle demistir: Peygamber (S) vefat ettigi zaman Ebû Bekr'e (Bahreyn'den) el-Alâ ibn el-Hadramî tarafindan birçok mal geldi. Ebû Bekr: "Her kimin Peygamber üzerinde bir alacagi yâhud Peygamber tarafindan kendisine yapilmis bir va'd varsa bize gelsin!" dedi.
Câbir dedi ki: (Bu i'lân üzerine ben Ebû Bekr'e gittim ve): Rasûlullah (S) bana söyle söyle söyle vermeyi va'd etmisti, dedim. Ebû Bekr üç kerre iki elini açip yaydi. Câbir dedi ki: Ebû Bekr benim elimin içine bes yüz saydi. Sonra bes yüz saydi. Sonra bes yüz saydi [104].

46-.....Saîd ibn Cubeyr söyle demistir: Hîve sehri ahâlîsinden bir Yahûdî bana: Mûsâ Peygamber, Suayb Peygamber'in teklif ettigi iki müddetin hangisini yerine getirmistir? diye sordu. Ben Yahüdî'ye: Bilmiyorum; Mekke'ye, Arab'in âliminin yanina gideyim de bunu ondan sorup ögreneyim, dedim. Sonra Mekke'ye geldim ve bunu Ibn Abbâs'a sordum. Ibn Abbâs: Mûsâ o iki müddetten en çok ve Suayb'a en hos olanim yerine getirmistir. Çünkü Allah elçisi söyledigi zaman onu yapar, dedi [105].

30- Bab: Sirk Ehlinden Sâhidlik Ve Diger Seyler Istenilmez

es-Sa'bî de söyle demistir:
Diger dînler sahihlerinin bâzisinin diger bâzisi üzerine sâhidligi caiz olmaz. Çünkü Yüce Allah'in su kavli vardir:

"Biz de aralarina kiyamet gününe kadar düsmanligi ve kîni yapistirdik... " (ei-Mâide: 14)[106].
Ebû Hureyre de Peygamber(S)'den su hadîsi söyledi:
"Siz kitâb ehlinin sözlerini tasdik etmeyin; onlari tekzîb de etmeyin. Siz sunu söyleyin: Biz Allah'a inandik ve
bize indirilene; îbrâhîm'e, ismail'e, Ishâk'a, Ya'kûb'a ve torunlarina indirilenlere; Musa'ya, isa'ya verilenlere ve bütün peygamberlere Rabb 'teri katindan verilen kitâblara îmân ettik; onlardan hiçbirini digerinden
ayirmayiz. Biz Allah'a teslim olmuslariz" (ei-Bakara: i36) [107].

47-.....Ibni Abbâs (R) söyle demistir: Ey müslümânlar toplulugu! Sizler kitâb ehline nasil soru soruyorsunuz? Hâlbuki Peygam-ber'inizin üzerine indirilmis olan Kitâb'miz, Allah katindan indirilen haberlerin en yenisidir. Sizler O'nu hiç karistirilmamis olarak okumaktasiniz. Ve hâlbuki Allah (kendi Kitabi içinde) sizlere, kitâb ehli milletlerin Allah'in yazdigi seyleri tebdil ettiklerini ve kendi elleriyle Allah Kitâbi'ni degistirip baskalastirdiklarmi ve karsiliginda az bir bahâyi satin almalari için "Bu Allah kalindandir" dediklerini kat'-iyyetle söylemistir (ei-Bakara: 79). Size gelmis olan ilim, onlara herhangi birsey sormaktan sizleri nehyetmiyor mu? Allah'a yemîn ederim ki biz onlardan hiçbir kimseyi asla sizin üzerinize indirilmis olan Ki-tâb'dan sorar görmemisizdir [108].

31- Müskil Islerde Kur'a Çekme(Nîn Mesrû'lugu) Babi

Ve Yüce Allah'in su kavli:
"Bunlar sana vahyetmekte oldugumuz gayb haberindendir. Meryem 7 onlarin hangisi himayesine alacak diye kalemlerini atarlarken, sen yanlarinda yoktun" (Âlu Imrân: 44) [109].
Ibn Abbâs da: Onlar kur'alarini attilar. (Ürdün Nehri'ne attiklari) kalemler, suyun akisiyle beraber aktilar. Zekeriyyâ'nin kalemi ise suyun akisina üstün geldi ve Zekeriyyâ, Meryem'i himayesine aldi, demistir. Allah'in: "Fe sâheme fe kâne mine mudhadiyn" (es-safmt: i4i) kavlindeki "Sâheme", "Kur'a atti"; "Mine'l-mudhadiyn", "Mine'l-meshûmiyn(yânî kur'a çekilip yenilenlerden oldu)" demektir [110].
Ebû Hureyre: Peygamber (S) bir topluluga yemîn teklif etti. Hepsi yemîn etmeye davrandilar. Bunun üzerine
Peygamber, evvelâ hangisinin yemîn edecegini belirlemek üzere, aralarinda kur'a çekilmesini emretti, demistir [111].

48-.....en-Nu'mân ibn Besîr (R) söyle diyordu: Peygamber (S) söyle buyurdu: "Allah'in sinirlari

hususunda gösteris yapip onlari zayi' eden ve onlarin içine düsen kimselerin benzeri, su toplulugun benzeri gibidir: Onlar bir gemi üzerine kur'a attilar. Neticede bâzilari geminin asagi katinda, diger bâzilari da geminin yüksek katinda oldular. Geminin alt katindakiler suya, üst kattakilerin üzerinden geçiyorlardi. Üsttekiler onlarin bu gidis gelisleriyle eziyet duyuyorlardi. Derken su getirenlerden biri bir balta aldi da geminin asagisini delmeye basladi. Gemidekiler onun yanina gelip: Sen ne yapiyorsun? dediler. Oda: Sizler benim yüzümden eziyettendiniz. Benim için de sudan ayri kalmak kaabil degil, dedi. Iste bu durumda eger o gemidekiler bu kisinin elleri üzerinden yakalar da onu men' ederlerse, hem onu kurtarmis olurlar, hem de kendilerini kurtarirlar. Eger onu serbest biraksalardi, hem onu helak etmis, hem de kendilerini helak etmis olurlar" [112].

49-.....Zuhrî söyle demistir: Bana Hârice ibn Zeyd el-Ensârî tahdîs etti ki: Ensâr kadinlarindan ve Peygamber'e bey'at etmis olan Ümmü'1-Alâ ona söyle haber vermistir: Ensâr, Muhacirlerdi evlere yerlestirme kur'asi çektikleri zaman, Usmân ibn Maz'ün'un yerlesme kur'asi bize düstü. Onun için Usmân ibn Maz'ûn bizde ikaamet etti. Fakat Usmân bir müddet sonra hastalandi. Biz ona evimizde has-tabakicilik yaptik. Nihayet öldü. (Yikadiktan sonra) onu kendi elbisesi içine koyup kefenledik. Rasûlullah yanimiza girdi. Ben (cenazeyi tezkiye olarak):
— Yâ Ebâ Saib! Allah'in rahmeti senin üzerine olsun! Senin hakkinda bildigim ve bu cemâate bildirmek istedigim sudur ki: Allah sana (âhirette) muhakkak ikram etmistir, dedim.
Peygamber (S) bana hitaben:
— "Allah 'in bu ölüye ikram ettigini sana bildiren nedir?" dedi. Ben de:
— Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah, ben bunu bilmiyorum, dedim.
Bunun üzerine Rasûlullah:
— "Usmân ibn Maz'ûn'a gelince, vallahi simdi ona yakîn, yânî ölüm gelmistir. Ben de onun için elbette hayir ve saadet umarim. Yine Allah'a ye mîn ederim ki, ben Allah'in Rasûlü iken, bana (yarin Allah tarafindan) ne muamele edilecegini bilmem" buyurdu.
Ümmü'1-Alâ dedi ki: Vallahi ben bundan sonra ebediyyen hiçbir kimseyi tezkiye etmem. Rasûlullah'm bu sözü beni hüzünlendirdi. Yine Ümmü'I-Alâ: Sonra ben uyudum. Ru'yâmda bana Usmân'a âid devamli akan bir pinar gösterdiler. Akabinde ben Rasûrullah'a geldim ve bu ru'yâmi kendisine haber verdim. Rasûlullah (S):
— "Bu pinar onun (kesilmeyen) amelidir" buyurdu [113].

50-.....Âise (R) söyle demistir: Rasûlullah bir sefere gitmek istediginde kadinlari arasinda kur'a çekmek i'tiyâdinda idi. Kadinlardan hangisinin kur'asi çikarsa, Rasûlullah beraberinde o kadin olarak yola çikardi. Ve yine Rasûlullah, kadinlarindan her kadinin-gününü ve gecesini ayirirdi. Yalniz Sevde bintu Zem'a, gününü ve gecesini, bununla Rasûlullah'm hosnûdlugunu istemek için, Peygamber'in zevci Âise'ye hibe etmisti [114].

51-.....Ebû Hureyre(R)'den (söyle demistir): Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Insanlar ezö/z(okumak)cfo ve birinci saf/ta bulunmakta ne(hayir ve bereket)ter oldugunu bilselerdi, onlara nail olmak için kur'a atmaktan baska bulamasalar, muhakkak kur'a atarlardi. Her namazin ilk

vaktinde{k\ cemâatlerde) olan fazileti bilselerdi, onlara yetismek için muhakkak birbirleriyle yaris ederlerdi. Yatsi ile sabah namâzlarindaki ilâhî lûtuflari bilselerdi, emekleye emekleye (veya kiç üstünde sürüne sürüne) de olsa, muhakkak onlara giderlerdi" [115].

---

[1] es-Sehâdet; Dördüncü ve besinci bâbdan masdardir. Bir nesnenin hakikatine muttali' olup, kesin bilmek ma'nâsmadir... Müellifin Basâir'de beyânina göre Suhûd ve Sehâde, Müsahede ile beraber huzur ma'nâsma konulmustur. Ve o basar ile ve basiret ile olur ki, ilim olacaktir (Kaamûs Ter,},
Cevheri, lügat yönünden Sehâdet, kesin haberdir, demistir. Seriat istilahinda Sehâdet, görülüp bilinen seyden Sehâdet lâfziyle hâkimin huzurunda haber vermektir ki, bu ihbar bir kimsenin diger kimse üzerindeki hakkini isbât için olur. Bu muhbire Sâhid, o kimseye Meshudun leh, diger kimseye de Meshudun aleyh ve o hakka da Meshudun bih denilir.
Ihbarlar üç nev'e ayrilir: a. Bir kimsenin diger bir kimse üzerindeki hakkini ihbar olur ki, bu Sehâdet'tir. b. Muhbirin baskasi üzerindeki hakkini ihbar olur ki, bu da Da'vo'dir. c. Bunun aksine olarak baskasinin muhbir üzerindeki hakkini ihbar olur ki, bu da Ikrâr'du (Ta'rîfâtu Seyyid).

[2] Buhâri bir hadîs metni olan bu basliktan sonra, delil getirmenin da'vâli üzerine vâcib oldugu hususunda Kur'ân nassmdan el-Bakara: 282. âyetiyle en-Nisâ: 135. âyetlerini tam olarak getirmistir.

[3] el-Bakara: 282. âyeti, Kur'ân'in tam bir sahîfesInI dolduran en uzun âyettir; bu "Mudâyene (= Borçlasma) âyeti" denilmekle meshurdur. Bu âyet borçlasma sirasinda bir adalet kâtibi, yânî noter huzurunda tesbît edilmesi gerek bütün hukukî esaslari toplayip Ögretmektedir.
Bu âyetin basliga delîlligi söyledir: Beyyinesiz da'vâhnin sözüne i'tibâr olun-saydi kitabete, imlâya, sâhid tutmaya luzûm görülmezdi. Madem ki bu beyyi-neîere luzûm ve ihtiyâç oldugu bu borçlasma âyetiyle ögretilmistir, o hâlde da'-vâciya beyyine getirmesi gerekir.
en-Nisâ: 135. âyetinin basliga delîlligi de söyle belirtilmistir: Allah bu âyetle mü'minlere nefislerine âid olsa bile dogruluktan ayrilma-yip, hakk ve hakikati i'tirâf etmelerini emrediyor. Bu hâlde müddeinin iddiasi karsisinda -ister tasdîk, Ister tekzîb etsin- da'vâhnin sözü mu'teber oluyor. Sayet da'vâli, da'vâcinin sözünü yalanlarsa, beyyine getirmek müddeiye, yânî da' vâciya yönelir.. (Aynî).
Buhârî, bu baslik altinda bu âyetlerle yetinip, baska bir hadîs getirmedi,
esasen baslik bir hadîs metnidir.

[4] Hadîsin basliga uygunlugu "Biz onun hakkinda hayirdan baska bir sey bilmiyoruz..." sözündedir.
Buhârî bu meshur hadîsi Sahîh'inin, Sehâdetler, Magâzî, Tefsîr, Eymân, Nuzur, Tevhîd Kitâblari'nda sevkettigi çesitli mes'elelere delîl olmak üzere ayri sened ve metinlerle getirmistir.
Burada bu hadîsi kisaca getirip, basligin cevâbini vermek istemistir. Bu hadîsi Müslim de Tevbe Kitâbi'nda getirmistir.

[5] Amr ibn Hureys'in bu sözünü Beyhakî rivayet etmistir. Yânî borcunu açikta i'tirâf etmeyen, fakat alacakli ile yalniz kaldigi zaman i'tirâf eden fâcir kimsenin bu I'tIrâfmi, gizlenmis olan bir kimse isitir de, onun bu isitmesiyle amel olunur. Safiî, Mâlik, Ahmed de buna kaail oldular. Ebû Hanîfe bunu kabul etmez

[6] Bunlarin bu fetvalarini Ibn Ebî Seybe senedli olarak rivayet etmistir.

[7] el-Hasen el-Basrî'nin bu sözünü de Ibn Ebî Seybe senedli olarak rivayet etmistir.

[8] Hadîsin basliga uygunlugu "RasûSullah, Ibn Sayyâd'i gafil yakalamak ve Ibn Sayyâd kendini görmeksizin onun husûsî hayâtini görmek, ondan herhangi birsey isitmek istiyordu" sözünden alinir.
Bu hadîs Cenazeler Kitâbi'nda da geçmisti.

[9] Hadîsin basliga uygunlugu, kapinin disinda bulunan Hâlid'in, içerdeki kadinin Peygamber'in yaninda erkeklik âletini dile getirerek açik saçik konusmalarini isitmesi ve Ebû Bekr'e hitâbla kadinin sözlerini çirkin saydigini ifâde etmesidir. Iste bu nokta basliga delildir. Çünkü Hâlid, kapinin disindan, kadinla perdelenmis iken bu sözleri Isitmis; Ebû Bekr'e hitâb etmis; Peygamber onun disarida iken bu sözleri isittigine I'timâd ederek, onu reddetmemistir. Bu hadîsi Müslim de Nikâh Kitâbi'nda getirmistir.

[10] Çünkü bu müsbettîr; müsbet ile menfînin önüne geçirilir.

[11] Buhârî el-Humeydî'nin bu görüsünü bildiren hadîsi Zekât Kitâbi'nda "Onda bir vergisi bâbi"nda senedli olarak uzun bir metin ile getirmisti. Hurma toplayan bir kadinin bahçesinin mahsûlünün mikdâri tahmîn edilmisti.

[12] Yânî Bilâl'in sehâdetini, Fadl'in rivayetinden üstün tuttular. Çünkü sehâdette bir üim ziyâdeligi vardir. Bu söyle sûretîendirilir: Fadl'm "Namaz kilmadi" sözünün ma'nâsi, Fadl, Peygamber'in namaz kildigini bilmedi; belki o duâ ve benzeri birseyle mesgul bulunuyordu da bu sebeble Peygamber'in namaz kildigini görmedi ve zannryle amel ederek namaz kilmasini nefyetti.

[13] Çünkü baskasinin bilmemesi, onu bilenin bilgisine engel olmaz.

[14] el-Kirmânî söyle dedi: Peygamber: "Bu söz söylenmisken nasil olur?" sözüyle ayrilmayi emretti. Bu da hüküm gibi oldu. Emziren kadinin haber vermesi de sehâdet gibi oldu. Bâzilari söyle dedi: Kadin emzirmeyi isbât etti. Ukbe bunu nefyetti. Peygamber kadinin sözünü isitti de Ukbe'ye ayrilmayi emretti. Bu emir ya vucûbendir, ya da takva yolu üzere nedb olaraktir.. (Aynî).
Buhârî bu hadîsi îlim Kitabi, "Meydana gelen bir mes'eleyI sormak hususunda yolculuk etmek bâbi"nda getirmisti.

[15] Buhârî bu âyetlerden birincisini, adaletin sâhidlerde sart olduguna; ikincisini, sehâdetten men' edici bir sebebden dolayi sahîdlerden razi olunmazsa, sehâdet-lerinin kabul edilmeyecegine delîl olarak getirmistir.

[16] Hadîsin basliga uygunlugu, adaletli kimse, kendisinde hiçbir sübhe bulunmayan kisi olmasi yönündendir.
Bu hadîs, Buhârî'nin Müslim'den ayri olarak rivayet ettiklerindendir.

[17]

Mes'elede görüs ayriliklari oldugu için Buhârî hükmü açikça söylemedi. Mâlik ile Safiî cerhde ve ta'dîlde iki.kisiden asagisi kabul olunmaz dediler. Ebû Hanî-fe bir kisinin tezkiyesi kabul olunur, dedi. Muhammed ibn Hasen de Safiî ile beraberdir (Aynî).

[18] Hadîsin basliga uygunlugu Ebû Hanîfe'nin tezkiyede bir kisi yeter görüsü üzeredir. Çünkü mü'minler sözü elif lâm ile söylenmistir. Elif lâm cem'e girince, cem'iyeti ibtâl edip, cinsiyeti birakir. Cinsiyetin en.azi da birdir. Bu da Umer'in sözü ile kuvvet buluyor (Aynî).

[19] Bunun da basliga uygunlugu, bundan evvel geçenin uygunlugu gibidir. Bu hadîsler Cenazeler Kitâbi'nda da geçmisti.

[20] Bu, Buhârî'nin Radâa Kitâbi'nda ulanmis olarak getirdigi Ümmü Habîbe hadîsinden bir parçadir. Buhârî bu parçayi burada, baslikta süt emme sözü oldugu için getirmistir

[21] Hadîs basliktaki "Süt isinde teennî edip subûtu arastirma" kismina uygundur. Bu uygunluk söyledir: Çünkü Âise, kendisi ile Eflah arasindaki süt emme hükmünde teennî edip subûtunu arastirmistir. Âise'nin teennisine delîl ise, bunu Ra-sûlüllah'tan soruncaya kadar Hakem'e izin vermemesidir.

[22] Hadîsin basliga uygunlugu, içinde süt emme hükmü bulunmasi yönündendir. Buhârî bunu Nikâh Kitâbi'nda da getirmistir.

[23] Hadîsin basliga uygunlugu, içinde süt emme hükmü bulunmasi yönündendir

[24] Hadîsin basliga uygunlugu gizli degildir.

Hadîsteki son cümle edebî ve hukukî bir vecizedir ve: "Kendisiyle harâmlik sabit olan emme, yalniz açligini sütle telâfi edebilen emzik çagindaki çocuk hakkinda mu'teberdir" demektir. Çocugun bedenî gelismesi yalniz sütle oldugu için, çocuk emziren kadinin kendi dogurdugu çocugu gibi kendisinin bir cüz'ü ve vücûdunun bir parçasi oluyor.

Hadîsin sonundaki mutâbaayi Müslim rivayet etmistir.

[25] Bu âyetteki istisna, tevbe ettigi zaman zina iftiracisinin sâhidligini caiz kilanlarin dayanagidir.

[26] Bunu Safiî, ulastirilmis olarak rivayet etti.

[27] Bu ikisini Taberî, senedleriyle rivayet etti.

[28] Bunlari SâfIÎ, Taberî, Bagavî rivayet ettiler.

[29] Ebu'z-Zinâd'm sözünü Saîd Mansûr rivayet etti.

[30] Bunu Taberî rivayet etti.

[31] Bu, Sevrî'nin kendi Câmfinde bulunan rivayetlerdendir.

[32] Bu hadîs, biraz sonra ulastirilmis olarak gelecektir.

[33] Bu da Tebûk gazvesi Ile Berâe Sûresi tefsirinde senedü olarak gelecektir.

Buhârî, bu "Bâzi Âdem ogullari" ta'bîriyle Ebû Hanîfe'den naklolunan görüslerde ihtilâf bulunduguna isaret etmis gibidir (îbn Hacer).

[34] Hadîsin basliga uygunlugu "Sonra tevbesi güzel oldu" sözünden alinir. Çünkü bunda, hirsiz tevbe ettigi ve hâli güzel oldugu zaman sâhidliginin kabul edilecegine delâlet vardir. Buhârî kendi görüsünde arada fark olmadigi için zina iftiracisini hirsiza katmistir.

[35] Bu hadîsi Müslim de Hudûd'da getirmistir.

[36] Hadîsin basliga delîl olan yeri son cümleleridir. Bu hadîs biraz farkli bir lafiz ile Hibe Kitâbi'nda da geçmisti

[37] Hadîsin basliga uygunlugu "Sâhidlik etmeleri istenmeden sâhidlik edecekler" sözündedir. Çünkü sâhidlik istenmeden evvel sâhidlik yapmakta zulüm ma'nâ-si vardir.

Hadîsteki "Karn = Asr" sözünün ta'yîninde 20, 30, 60, 70, 80, 100 ve 120 seklinde çesitli görüsler Ileri sürülmüs. Yüz senedir diyenler Peygamber'in bir çocugun basina el sürerek "Sen bir kam yasa" diye duâ etmesi ve bu çocugun da 100 sene yasamis olmasi hadîsini delîl yapmislardir.

[38] Hadîsin basliga uygunluk noktasi, bu üç asir halkindan sonra gelecegi bildirilen bir takim kavimlerin dînî, ahlâkî kaaidelere baglanmayarak, bazen önce sehâdet, sonra yemîn etmeleri; bazen evvelâ yemîn, sonra sehâdet eylemeleridir ki, bunlara ehemmiyet vermemek ise bir zulüm ve haksizliktir.

[39] Ibrahim'in bu sözü de geçen senedle ulastirilmistir. Buhârî, ibrahim'in bu sözünü ilk asirlarda sâhidlik ve yemîn mes'elelerine verilen ehemmiyeti göstermek için getirmistir

[40] Buhârî buradaki el-Furkaan: 72. âyetini yalan sâhidligi hakkinda agirlastirma ve tehdîd konusuna delîl olmak üzere;

el-Bakara: 283. âyetinin bir kismini da "Sâhidligi gizlemek ve yerine getirmemek" hakkinda delîl olmak üzere;

en-Nisâ: 135. âyetinin bir cümlesini de, sâhidlikte dilleri egip bükmemek, dogruyu oldugu gibi söylemek gerektigi hakkinda bir delîl olmak üzere getir mistir. Âyetlerin bu konulara delîlligi yerindedir. Son âyet hakkinda getirdigi ma'nâ, Alî ibn Ebî Talha el-Hâsimî yoluyla Ibn Abbâs'tan gelen bir tefsîrdir

[41] Hadîsin basliga uygunlugu "Yalan sâhidligi yapmak" fikrasindadir. Hadîsin sonundaki mutâbaalar, Buhârî ve diger hadîs imâmlannca çesitli yerlerde rivâ yet edilmislerdir

[42] Hadîsin basliga uygunlugu gizli degildir. Sondaki mutâbaalari Buhârî ve diger hadîs imamlari rivayet etmislerdir. Burada Abdurrahmân'm tahdîsIni göstermek için getirmistir.

[43] Burada isimleri verilen bu büyük âlimlerin bu görüs ve sözlerini Saîd ibn Man-sûr, Ibn Ebî Seybe senedleriyle rivayet etmislerdir

[44] es-Sa'bî ile el-Hakem'in bu sözlerini Ibn Ebî Seybe rivayet etmistir.

[45] ez-Zuhrî'nin bu naklini el-Karâbîsî Edebu'l-Kadâ'da senediyle getirmistir.

[46] Süleyman ibn Yesâr'in bu hadîsi hakkinda söz, Itk Kitâbi'nin sonlarinda geçmisti. Bu hadîste Aise'nin ister kendi mülkiyetinde, ister baskasinin mülkiyetinde olsun,

müsâvî olarak köleye karsi örtünmeyi terketme görüsünde idi. Burada ÂIse'nin, onu, disarida oldugu için görmedigi hâlde sesinden tanimasi, basliga uygun olan bir rivayettir.

[47] Hadîsin basliga uygunlugu, Peygamber, sahsim görmedigi hâlde mescid içinde Kur'ân okuyan adamin sesine i'timâd etmis olmasidir.

Burada ayri ayri iki hadîs getirilmistir, ikinci hadîs Abbâd yoluyla Âise' den gelen ziyâde rivayettir. Ikinci hadîsin metninde, hadîsin gelme sebebi olan zâtin ismi de Abbâd oldugu için, ikisinin bir zât oldugu sanilmamalidir. Sened-deki Abbâd, Abbâd ibn Abdillah ibn Zubeyr'dir; tabiîdir. Abbâd ibn Bisr ise sahâbîdir; Bedir ehlIndendir.

[48] Hadîsin buraya delîlligi: Sahâbîlerin körün sesine i'timâd eder olmalari yönüdür. Hadîs, Ezan Kitâbi'nda "Körün ezan okumasi bâbi"nda da geçmisti.

[49] Hadîsin basliga uygunlugu, Peygamber'in sahsini görmeden Mahreme'yi sesinden taniyip, bu sese i'timâd ederek kaftani alip disanya çikmasi yönündendir. Hadîsin bir rivayeti HIbe'de de geçmisti

[50] Buhârî bâb basliginda âyetin bu kismini zikretti. Çünkü âyetin bu parçasi kadinlarin erkeklerle beraber sâhidliginin cevazina delâlet etmektedir.

[51] Hadîsin basliga uygunlugu gizli degildir. Bu hadîs daha uzun bir metin ile Hayz Kitâbi'nda da geçmisti.

Kadin hayiz, nifâs gibi kadinlara mahsûs hâllerde yan hasta sayilir. Bu hâllerde ruhî bakimdan da zayiftir. Iste bu sebeble kadin, bilhassa bu sirada zabt ve eda yönünden eksiktir. Peygamber bu hakikati ifâde etmis oluyor.

[52] Enes'in bu sözünü îbn Ebî Seybe senedli olarak rivayet etti.

[53] Surayh'm sözünü Ibn Ebî Seybe ile Ibn Mansûr rivayet ettiler.

[54] Ibn Sîrîn'in bu sözünü imâm Ahmed'in oglu Abdullah rivayet etmistir.

[55] el-Hasen ile îbrâhîm'in bu sözünü îbn Ebî Seybe senedli olarak rivayet etmistir.

[56] Kaadi Surayh'in bu sözünü îbn Ebî Seybe senediyle rivayet etmistir. îbnu's-Seken'in rivayetinde bu söz "Hepiniz erkek ve disi kölelersiniz" seklinde olup "Ogullan" lâfzi yoktur.

Üç imâm, kölenin sâhidligini mutlak olarak kabul etmemekte ittifak etmisler ve: Çünkü köle, eksik hâili ve aldirmasi azdir. Onun için bu emânet ona elverisli olmaz, demislerdir. Hanbelîler kölenin sâhidligini haddlerde bile kabul etmislerdir (Kastallânî).

[57] Hadîsin basliga uygunlugu su yöndedir: Anilan disi kölenin sâhidligi kabul edilmis olmasaydi, onun sözüyle amel edilmezdi. Iste kadin kölenin sâhidliginden dolayi, Peygamber Ukbe'ye, bu köle kadinin sözü sebebiyle karisindan ayrilmayi emretmistir (Aynî).

[58] Süt emziren kadinin tek basina yaptigi sehâdeti kabul edenler, bu hadîsi delîl edinmislerdir.

Cumhur ise geçen hadîsteki "Onu o kadindan nehyetti" sözündeki nehyi, tenzîhe; bu hadîsteki "O kadim kendinden terket" emrini de irsada hamletmis-lerdir (Kastallânî).

[59] Demek ki o yillarda da bu zamanki, yâni 1399/1979 yillarindaki gibi ince kadin modasi revaçta imis. Bu kadinlarin.zamân zaman sismanlik ve zayiflik model' lerine özendikleri, bu özentinin kadinligin cibillî ve fitrî meyilleri oldugu anlasiliyor.

[60] Safvân ibn Muattal, Selemli'dir, sonra Zekvân'da ikaamet etmistir. Kidemli ve faziletli sahâbflerdendir. Birçok gazalarda hazir bulunmustur. RasûluIIah tarafindan medhedilmistir. Umer'In devlet baskanligi devrinde 17. hicret yilinda Er-meniye fethinde sehîd olmustur.

[61] Abdullah ibn Ubeyy, münafiklarin baskanidir. Selûl, Huzâa kabilesinden bir kadindir. Abdullah, Câhiliyet devrinde Hazrecliler'in baskani idi. Hicretten sonra görünüste müslümân olmustu. Fakat teskîl ettigi münafik bir hizbin baskanliginda, açik ve gizli her türlü serr ve fesâd yapmaktan geri kalmiyordu. Müslümânlarin en müskil zamanlarinda Islâm toplulugunu çözülmeye ugratacak firsatlar kollardi. Câhiliyet'te Hazrec kabilesinin baskani bulundugundan, nifakçi hareketleri kabilesi halki üzerinde te'sîrli oluyordu. Bunun idare ettigi zümrenin hâlleri ayri bir sûrede; el-Münâfikûn Sûresi'nde tafsîlâtiyle anlatilmaktadir.

[62] Berire'nin bu samîmi ve sâfiyâne sehâdetini Taberânî su tafsil ile rivayet etmistir: Berîre demistir ki: Ben Âise'nin hizmetinde bulundugum zamanda kusur sayilacak bir hareketini görmedim. Yalniz ben bir kerre hamur yogurmustum. Kendisine su hamuru gözet de ben bunu pisirmek için ate^ yakayim dedim. Ben gittikten sonra Âise gaflet etmis, besi koyunu gelip hamuru yemisti

[63] Hadîsin basliga uygunlugu, bunda Peygamber'in Berîre'ye ve Zeyneb bintu Cahs'a Âise hakkinda sormasi ve onlarin da herbirinin Âise üzerine hayirla övgüleri bulunmasi yönündendir. Iste bu, kadinlarin bâzisinin, diger bâzisinin adaletini ortava kovmasi ve tezkive etmesidir (Aynî).

[64] Buhârî bu Ifk Hadîsi'ni Magâzî, Tefsir, Eymân ve'n-Nuzur, I'tisâm, Cihâd, Tev-hîd Kitâblari'nda da getirmistir. Müslim de Tevbe KItâbi'nda getirmistir. Bu Ifk Hadîsi, rivayet asillari bakimindan en kuvvetli hadîslerindendir. Buhârî'nin yalniz bu Sehâdetler Kitâbi'ndaki rivayetinde dört senedi vardir ki, bu sened-lerde râvî Fulayh, îbnu Süleyman Ifk Hadîsi'ni su dört seyhinden rivayet etmektedir: a. Ibn Sihâb ez-Zuhrî, b. Hisâm ibn Urve, c. Rabîa ibn Ebî Abdirrahmân, ki Imâm Mâlik'in seyhidir, d. Yahya ibn Saîd el-Ensârî... (Aynî, Kastallânî).

[65] Buhârî bu ta'lîki, Ibrâhîm ibn Musa'dan; bize Hisâm tahdîs etti; o da Ma'mer'-den; o da Zuhrî'den; o da Ebû Cemîle'den... diye senediyle de vermistir... (Aynî).

Umer'in burada söyledigi mesel, akibeti meçhul ve kendisinden zarar gelmesi beklenen isler hakkinda söylenir. Guveyr, Gâr'm küçültme ismidir. Ebûs da Be's'in cem'idir; siddet ma'nâsinadir. Menbûz, yola atilmis çocuk, zina çocugu... ma'nâlarina gelir. Arif, nakîb ve reîs demektir.

Hadîsin basliga delîlligi; Ebû Cemîle, arifi tarafindan "Bu iyi adamdir" diye tezkiye edilince, Umer'in bu tezkiyeyi kabû! edip o çocuga beytü'l-mâldan nafaka vermesidir. Bu, Umer'in bir tek kisinin tezkiyesini kabul edip bununla yetindigine delâlet etmektedir.

[66] Hadîsin basliga uygunluk yönlerinden biri, Peygamber'in tezkiyenin nasil olacagina irsâd etmis olmasidir... (Kirmani).

Bu hadîsteki "Veyl", aslinda hüzün, helak, mesakkat ma'nâlannadir. Taaccüb ve birdenbirelik ma'nâlannda da kullanilir.

[67] Hadîsin basliga uygunlugu "Medîhde ileri giden" sözündedir, bu apaçiktir. Hadîste "MedhedicI, bilmekte oldugunu söylesin" fikrasi yoksa da, basligin bu kismina hadîsin ma'nâsmdan bir münâsebet bulunmaktadir.

[68] Buhârîbâb basliginin "Çocuklarin bulûg sinin" kismim beyân için en-Nûr: 59. âyeti getirmistir. Bu âyette çocuklarin, ana-babanin birlikte bulunduklari odaya girmek istedikleri zaman izin istemeleri emri, bulûga ermis olmalari zamanina baglanmistir ki, erkeklerin Ibâdet, haddler, izin isteme ile mükellef olmalari çagidir.

[69]

Sârih Aynî ve Kastallânî de bunun gibi Amr ibn Âs ile oglu Abdullah arasinda oniki senelik bir yas farki oldugunu nakletmislerdir.

[70] Euhârî basligin "Kadinlarin bulûgu hayz iledir" kismina da et-Talâk: 4. âyetini delil olarak getirmistir. Bu âyette kurû'larla iddet, hayzin vukuuna ta'lîk edilmistir. Bu cihetle kadinlarin hakkinda hayz, bulûg sayilmistir. Fethu'l-BârVde Ibn Hacer, bu konuda âlimlerin ittifaki bulundugunu bildirmistir.

[71] Sarih Aynî bu vak'ayi söyle tasvîr etmistir: Ibn Salih'in bildirdigi bu kadin dokuz yasinda hayz görmüs, on yasinda dogurmustur. Dogurdugu kiz da dokuz yasinda hayz görmüs, on yasinda dogurmus ve yirmibirinci sene bunun anasi nine olmustur. Aynî, Imâm Safiî'nin Yemen'de böyle yirmibir yasinda nine olmus bir kadin gördügünü rivayet ettigini naklediyor... (Umdetu'l-Kaarî).

Buhârî Hasen ibn Salih'ten getirdigi bu rivâyetiyle gebe kalma vakitlerinin en azi dokuz yas olduguna isaret eimistir.

[72] Hadîsin sonundaki Nâfi'in rivayetini Ibn Mâce de Hudûd'da getirmistir. Nâfi'-in ikinci rivayeti birincisini çocugun bulûgu onbes yas içindedir seklinde açiklamaktadir. Çünkü Peygamber Ibn Umer'e onbes yasinda izin vermistir. Bu da bulûgun onbes yasinda basladigina delâlet etmistir.

[73] Hadîsin basliga delîlligi ma'nâsmdan alinir. Çünkü ihtilâm olan bulûg Ile sifat-lanmasaydi, kendisine hiçbir sey vâcib olmazdi (Aynî).

[74] Hadîsin basliga uygunlugu "Senin beyyinen var mi? buyurdu. Ben: Hayir yoktur, dedim..." sözündedir.

Buhârî bu hadîsi ayni isnâdla fakat bâzi lâfiz degisikligi ile Husûmetler KI-tâbi, "Hasimlarin bâzisinin bâzisina kelâmi bâbi"nda da getirmisti.

Burada da'vâcmin beyyinesi bulunmadigi surette, hakk sahibi sifatiyle da'-vâlidan yemîn istemese bile, hâkimin da'vâliya yemîn teklifine hakki bulundugu hükmü sabit oluyor.

[75] Buhârî bu ta'lîki babin sonunda Es'as ibn Kays hadîsinden ulastirilmis olarak getirecektir. Bu, da'vâci üzerine düsenin beyyine, da'vâh üzerine düsenin de yemîn oldugunda sarihtir.

[76] Bunun ma'nâsi sudur: Sâhid ve yemîn ile yerinilmek caiz oldugu zaman, iki kadindan birinin digerine hatirlatmasina ihtiyâç olmaz. Çünkü yemîn onlarin yerine geçer. Öyleyse Kur'ân'daki hatirlatma zikrinin faydasi nedir? Buna söyle cevâb verildi: Birsey üzerine nasslastirmadan, onun mâadasindan nefyi lâzim gelmez...

[77] Hadîsin basliga delîlligi gizli degildir. Bu hadîs Rehn'de de geçmisti. Tefsîr'de Âlu Imrân'm tefsirinde de gelecektir. Orada da belirtilecegi gibi, Ibn Ebî Muleyke iki kadin arasinda meydana gelen da'vâdan olayi Ibn Abbâs'a bir mektûb yazip görüsünü sormus; o da cevâbinda Peygamber'in bu hükmünü yazip göndermistir.

[78] Simdiye kadar çok geçtik ki, bâb, unvansiz olarak zikredilmis oldugu zaman, bu, kendinden önceki bâbdan bir fasil gibi olur. Yine zikretmistik ki, "Kitâb" lâfzi, "bâb"lan toplar; "bâb"lar da "fasiP'lari toplar.

[79] Hadîsin basliga uygunlugu, Peygamber'in "Senin iki sahidin..." sözünden alinir. Çünkü Peygamber, da'vâci olan Es'as'a bununla hitâb etmis ve beyyineyi ona âid kilmistir... (Aynî)..

[80] Hadîsin basliga uygunlugu "Beyyine aramaya gider" sözündedir. Burada mak-sad, suç atan kimsenin sirtini 80 deynekten kurtarmasi için zina fiili üzerine beyyine, yânî dört sâhid getirmeye muktedir olmasidir. Bu sâhidleri getiremedigi takdirde sirtina zina iftirasinin cezasi olan seksen deynek vurulacaktir: "Namuslu ve hürre kadinlara (zina ile) iftira atan, sonra dört sâhid getirmeyen kimselere (her birine) seksen deynek vurun. Onlarin ebedî sâhidliklerini kabul etmeyin. Onlar /âsiklarin tâ kendileridir" (en-Nûr:4).

[81] Hadîsin basliga uygunlugu gizli degildir. Bu hadîs Sirb'de de geçmisti.

Bu tavci insanlarin metâ'larini ikindiden sonra pazara getirmelerine gelince, bu ikindi kaydi, hadîste bir ihtirazi kayid olarak getirilmemistir. Fakat bu nevi' zâlimce pazarliklarin ve satislarin gündüzün sonunda vâki' olmasindan dolayidir. Çünkü bu sirada çarsi pazar dagilir da bu cemiyet hâinleri saf kimseleri aldatmak için tenhâ bir zemîn bulurlar.

[82] Muâviye'nin Medine Vâlîsi olan Mervân ibmi'l-Hakem'in bu hükmünü îmânr Mâlik el-Muvatta'inda senedli olarak rivayet etmistir.

Zeyd ibn Sabit ile Abdullah ibn Muti' bir ev hususunda vâlîye muhâkem olmuslardi.

[83] Buhârî da'vâhnm kendisine yemîn etmek vâcib olan her yerde yemîn etmesi görüsüne gidince, görüsüne bu hadîsle hüccet getirdi. Buhârî bu görüsünde (mezhebinde) Hanefîler'e uygun olmustur. Bu ta'lîk, senedli olarak Es'as hadîsinden olarak, yukarida geçmisti.

[84] Hadîs yakinda geçmisti. Seyhu'l-Islâm Zekeriyyâ, hadîsin basliga uygunlugu, hükmü bir mekânla baglamamis olmasindandir, demistir (Kastallânî).

[85] Buhârî basliktaki "Izâ"nm cevâbini, hadîs açiklayacagi için zikretmemistir. Yânî "Aralarinda kur'a çekilir", onun cevâbidir.

[86] Hadîs basliktaki suâle cevâb verdigi için, aradaki münâsebet açiktir.

Bu hadîs ma'nâsi müskil olan hadîslerden bîridir. Bunun için hadîs sârihleri kur'a ile yemîn hususu, muhâsimlardan hiçbirinin el koymus olmadigi ve bey-yineleri de bulunmadigi bir mal hakkinda çekisen ve topluca yemîn etmeye davranan cemâate âiddir, demislerdir.

[87] Hadîsin basliga uygunlugu, âyetten dolayidir. Çünkü bu âyet, mali çarsiya çikarip yalan yemîn eden kimseler hakkinda inmistir. Hadîs, Buyû'da da geçmisti.

Hadîsin sonundaki "Nâcis" kelimesine Ibn Ebî Evfâ'mnbir tefsîri vardir. Bu kelime hakkinda su bilgiler verilmistir:

en-Necs: Nûn'un fethi ve cîm'in sükûnu ile meta' sahibi müsteriye metâ'ini medh ve vasf ederken, revâc vermek için bir kimse dahî sahibine muvafakat eylemek, yâhî beraberce medh ve vasf eylemek, bir kavle göre satin almak istemezken ziyâde bahâ Ile satilmak için uydurma olmak üzere metâ'a ziyâde bahâ ile müsteri olmak ma'nâsinadir ki, bu metâ'a bakan kimse o bahâya tutulup alsin..

îste en-Nâcis, bu kökten fail isimdir (Kaamûs Ter.)

[88] Hadîsin basliga uygunlugu gizli degildir. Yakinda da geçmisti.

[89] Yânî kendisine yemîn etmek düsen kimseye hâkim nasil yemîn verdirir?

[90] Ebû Zerr'in el-Kusmeyhenî'den gelen nüshasinda su âyetler de vardir:

"Hakikat, onlar muhakkak sizden olduklarina (dâir) Allah 'a and da ederler. Hâlbuki onlar sizden degildir" (et-Tevbe: 56)

"... Binâenaleyh vallahi bizim sâhidligimiz o iki kisinin sâhidliginden daha dogrudur. Biz hakki asmadik. Çünkü bu takdirde muhakkak zâlimlerden oluruz diye Allah'a

yemîn ederler" (el-Mâide: 107).
içlerinde Allah'a yemîn bulunan bu âyetleri zikretti ki, bunlar basliga uygundur.
Ibnu Hacer: Buhârî'nin bunlari zikirden maksadi, yemini ayrica söz söyleme fiili ile sertlestirip kuvvetlendirmenin vâcib olmadigini göstermektir, dedi. * Ben derim ki, Buhârî'nin bu âyetleri getirmekten maksadi, yemînin aslinin Allah lâfziyle olmasi olduguna isâretetmektir... (Aynî).
[91] Buhârî bunlarla yemîn edilecek isrni ve yemîn harflerini isaret etmistir. Kendisiyle yemîn edilecek olan isim, Allah lâfzidir. Yemîn harfleri de "Bi", "Tâ", "Vav"dir. Bunlarin hepsi de Kur'ân'da gelmistir: en-Neml: 49, Yûsuf: 91, el-En'âm: 23.
[92] Bu, "Ikindiden sonra yemîn bâbi"nda Ebû Hureyre'den rivayet ettigi hadîsin bir parçasidir. Bununla maksadi "Allah'a yemîn eder" sözüdür
[93] Bu kisim Buhârî'nin sözüdür, o bunu basligi tekmillemek için zikretmistir.
[94] Hadisin basliga uygunlugu "Vallahi bunun üzerine artirmam.." sözündedir. Iste "Allah ismi" lâfzi Ile ve "Bâ" harfi ile yemîn etmenin sureti budur.
Bu hadîs ayni isnâd ile îmân Kitabi, "Zekât Islâm'dandir bâbi"nda da geçmistir.
[95] Hadîsin basliga uygunlugu, Peygamber'in "Allah ismine yemîn etsin" sözündedir. "Allah'a yemîn etsin" demek, Allah'in ismine yâhud sifatlarindan bir sifata yemîn etsin, demektir.
Bu hadîse göre Peygamber'e, Ka'be'ye, Cibril'e, sahâbîlere yemîn gibi, mahlûka yemîn etmek mekruhtur. Çünkü Peygamber: "Allah sizi babaniza yemîn etmekten nehiy buyurdu" demistir (Buhârî, Müslim).
[96] Buhârî, âdeti oldugu üzere görüs ayriligi bulunan hususlarda cevâbi açikça söylemiyor. Cumhur bu sorunun cevâbini "Kabul edilir" diye vermislerdir.
[97] Bu, bâb altinda getirdigi Ümmü Seleme hadîsinden bir parçadir. Bu hadîsi az farkla Mezâlim'de de getirmisti.
[98] Kaadi Surayh'in buna yakin bir sözünü Bagavî rivayet etmistir (ibn Hacer).
[99] Bu hadîsten basligin istinbât yeri söyledir: Peygamber (S) yalan olan yemini, hakkîi olanin hakkini kesici kilmamistir. Fakat yalanciyi yemininden sonra onu almaktan nehyetmistir. Binâenaleyh hakk sahibi bir beyyîneye zafer bulursa, o bu beyyineyi getirme hakkinda bakîdir... (Kastallânî).
Hadîs, Mezâlim'de "Bile bile bâtilda çekisen kimsenin günâhi bâbi"nda da geçmisti
[100] Bu Ishâk ibn Râhûye'nin tefsirinde bulunmustur.
[101] Ebu'l-Âs, Peygamber'in dâmâdi idi. Müsrikler ondan Peygamber'in kizi Zey-neb'i bosamasini Istediler, fakat o bunu kabul etmedi. Peygamber de ona bundan dolayi bu övgüyü yapti. Peygamber onu Bedir esirleri arasinda serbest biraktigi zaman Zeyneb'i Medine'ye yollamasini sart kilmisti. Ebu'l-Âs Mekke'ye dönünce Zeyneb'i Medine'ye yolladi. Iste bunun üzerine Peygamber: "O benimle konustu, dogru söyledi; bana va'd etti, va'dini yerine getirdi" demistir (Kastallânî).
[102] Hadîsin basliga uygunlugu "Ahde vefa" (yânî va'dine sâdik idi) sözündedir.
Bu ei-Câmi'u's-Sahîh'in basindaki uzun Hirakliyus hadîsinin bir parçasidir
[103] Basliga uygunlugu "Va'd ettigi zaman va'dînden döner" sözündedir. Çünkü bunun ziddi va'd ettigi zaman sözünde durup, nifakin bir taifesinden selâmete çikandir. Bu hadîs îmân Kitâbi'nda da geçmisti.
[104] Basliga uygunlugu "Yâhud Peygamber tarafindan kendi lehine bir va'd olan kimse" sözünden alinir. Bu hadîs Kefâlet'de de geçmisti.
[105] Basliga uygunlugu "Allah elçisi söyledigi zaman onu yapar" sözünden alinir. . Çünkü Allah elçisi Mûsâ yâhud baskasi olsun, va'dinI yerine getirmek, onun ahlâk güzelliklerindendir. Rasûllerin va'dlerinden dönmesi yoktur. Burada sorulan iki müddet, el-Kasas: 28-29. âyetlerinde Suayb'm Musa'ya teklif ettigi çobanlik seneleri süresidir.
[106] es-Sa'bî'nin bu hadîsini Ibn Ebî Seybe ile Saîd ibn Mansûr rivayet etmistir.
[107] Buhârî bu Ebû Hureyre hadîsini el-Bakara: 136. âyetinin tefsiri sirasinda da getirmistir. Burada bundan maksad, dogrulugu onlardan baskalari cihetinden bilinmeyen seylerde kitâb ehlini tasdîk etmekten nehiydir. Bu da onlarin sâhidliklerini redde ve kabul edilmemesine delâlet eder (Aynî).
[108] Basliga uygunlugu söyledir: Bunda kitâb ehlinden birsey sormayi redd vardir. Çünkü onlarin haberleri, kitabi elleriyle degistirmis olmalarindan dolayi kabul olunmaz. Haberleri kabul edilmeyince sâhidlikleri de evleviyet yoluyla kabul edilmez. Zîrâ sehâdet kapisi, rivayet kapisindan daha da dardir. Buhârî bu hadîsi I'îisâm ve Tevhîd'de de getirdi (Aynî).
[109] Buhârî, Meryem kissasi hakkindaki bu Âlu Imrân: 44. âyetini, kur'a ile hükmetmenin, sahîhligine delîl yerinde zikretti. Çünkü bizden öncekilerin kaanûnu, Allah onu bize inkârla nakletmedigi müddetçe bizim de kaanûnumuzdur. Bunun mesrulugunda inkâr yoktur.
[110] Ibn Abbâs'in bu tefsirlerini Ibn Cerîr et-Taberî, Alî ibn Ebî Talha yoluyla rivayet etmistir. Bu es-Saffât: 141. âyeti de Yûnus Peygamber'in kissasi hakkindadir:
Buhârî bu kissayi da kur'a çekmenin sahîhligine delîl olarak zikretti
[111] Bu hadîs yakinda senedli olarak geçmisti. Bu da kur'a çekmenin mesruluguna delâlet etmektedir.
[112] Hadîsin basliga uygunlugu "Bir gemi üzerine kur'a çektiler" sözündedir.
Bu hadîs Serîket Kitâbi'nda "Taksîmde kur'a çekilir mi bâbi"nda da geçmisti (Aynî).
Bu hadîsin fâidelerinden biri, hükmün mesel getirmekle beyân edilmesidir. Serîket'te Âmir es-Sa'bî'den bir rivayette "Allah'in sinirlari üzerinde duran ile o sinirlar içine düsen kimsenin meseli" seklindedir.
Ibn Hacer Fethu'l-Bâri'de: Bu en dogru olandir, deyip söyle beyân etti: Çünkü bu sinirlar hususunda mudhin, yânî murâî olan ile sinirlar içine düsen, hükümde birdir. Sinir üzerinde duran ise onlarin mukaabilidir.
Ismâîlî'nin Serîket'teki rivayetinde: "Allah'in sinirlari, üzerinde duran ile o sinirlarin içine düsen ve o sinirlar hususunda murâî olanin benzeri" seklindedir. Yine Ismâîlî'de "Allah'in sinirlari içine düsen ve o sinirlardan nehyedenin meseli" seklindedir. Iste bu beyân edilen mesele uygun olandir. Çünkü bunda ancak iki firka zikredilmistir. Lâkin mudhin ile sinirlar içine düsen kötülenmekte ortak olunca, bunlarin ikisi de bir firka menzilesinde olurlar. Bu üç firkanin getirilen meselde beyâni söyledir: Gemiyi delmek isteyenler, Allah'in haram kildigi sinirlar içine düsenlerdir. Sonra bunlardan baska kimseler ya münkir, yâni kötülükleri reddedicidir, ya susucu, yânî münkerden

nehy çalismasi yapmayanlardir. Bu sonuncular mudhin ve murâîdirler (Kastallânî).

[113] Hadîsin basliga uygunlugu, Muhâcirler'in Medine'de evlere yerlestirilmeleri hususunda Ensâr'in kur'a çekmeleri ve Muhacirleri bu suretle yerlestirmeleridir.

Rasûlullah'm "Ben Allah'in elçisi iken Allah tarafindan bana âhirette ne muamele edilecegini bilmiyorum" sözü "Deki: Ben peygamberlerden ilk defa (gelmis biri) degilim. Bana ve size ne yapilacagim bilmem... " (el-Ahkâf: 9) nazmina uygun düsmüstür.

Bu hadîs, Cenazeler Kitâbi'nda da geçmisti.

[114] Hadîsin basliga uygunlugu gizli degildir. Bu hadîs Hibe Kitâbi'nda da geçmisti.

[115] Hadîsin basliga uygunlugu iki defa geçen "Muhakkak kur'a atarlardi" sözün-dedir. Bu hadîsler, esit sartlan hâiz olan hakk sâhiblerinden birini veya bir kaçini tercîh için kur'a çekmenin mesrû'luguna delâlet ederler.

Bu hadîs Namaz Vakitleri Kîtâbi'nm "Ezan hususunda kur'a çekme bâ-bi"nda da geçmisti